МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

ШИНАРДИ,
№ 140 (4308).
22
НОЯБРЬ
1966 шу
Мах 2 кап.

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Советан Министрийн Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ
1923 ШЕРА ДЕНЗ

ОРЕНБУРГСКИ ОБЛАСТЬ. Светлый яха болхлой поселок областа карта тІа яьнна 4 шу а дац, из хьахиннай укхаза Бургуктальски никель-кобальтови комбинат хьалъе йолаенначул тІехьагІа.

ТІехдика болх бу металлургаша. Цар планал совгІа продукци тел, дІахо а хьалъеш латтача къоначa предприяте оборудоване рентабельность лакхъю.

Сурта тІа: хьалха латтача металлургех цаI электроплавильщик В. Орлов. Цо чІоаггІа лакхъю оборудованех пайда эцара коэффициент. В. Орлова бригадо даим планал совгІа продукци тел.

Б. Клипиницера сурт.
ТАСС фотохроника.

ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРИЙ ТАХАНАРА ДЕКХАРАШ

Дика хоамаш да колхозийн совхозийн фермашкара ухараш. Ханал хьалха кхоачашъяьй Нохч-ГІалгІайчен хьайбаш леладераша пачхьалкхенга шура йохкара план, кхоачашъяь йоалаш латт дулх дохкара заданеш. Хьайбаш дийбад, цар продуктивность лакхъеннай. Ийс бетта баьча балха итогех Российски Федераце шоллагІа йола ахчан преми еннай республика фермай къахьегамхошта. Цу гІулакхо дегаш гІоздаьха вай хьайбаш леладераш Сийлахьбоккхача Октябра 50 шу дузача ден на сийленца накъабахара керда социалистически декхараш тІа а ийца хьинаре къахьегаш ба.

Укх шера республика хьайбаш леладераштa юкъе лър̄жача социалистически яхье хьалха латт Ведана, Гудермесски, МалгІабика, Наьсарен, Урус-Мартана, кхыйола районаш. Цу районий боахамашка лакха я хьайбай продуктивность, пачхьалкхенга шурен фуаши дохкара план ханал дуккха хьалха кхоачашъяьй.

Уж толамаш дахара эгара хьалхара бахьан да КПСС ЦК мартовски Пленума решенешка хьежжа тІехьарча хана юрташка чакхйоахаш латта экономически мероприятеш. Цар чІоаггІа лакхдаьд хьайбаш леладерий творчески хьинар, продукташ йоахилга лакхдара цар безам тІабахийтаб. Шоаш доаха толамаш ди тІехь совдахара, Даьхенна дукхагІа дулх, шура, тха, фуаш далара, юбилейни шера керда доккхий толамаш дахара шоай низ ца кхобеш къахьегаш ба хьайбаш леладераш.

Хьайбашка лерттІа Іа даккхийтара оарцагІбаьнна ба хІанз фермай болхлой. Хьайбаш Іан замалахь Іалашдарах тийша да ер шу бокъонца чакхдаккхар хинна ца Іеш советски наха чІоагІа лоархІамерча хьатІадоагІача шерара гІулакхаш а.

Берригача хьайбаш леладераштa, районни управленей а, боахамий а кулгалхоштеи специалисташтеи цІенхаштара экзамен я Іа. Цо дІадех фермашка къахьегам лерттІа вІаштІехьбаккхар, хьайбашта бокъонца Іунал дар, царна йІайха помещенеш, шортта доакъар хилийтар. Из экзамен кхераме яц лерттІа Іан кхоачам баьча боахамашта, дІаьхача аьхки а йизача гурахь а Іа тІадоагІилга диц а ца долийташ хьайбашта эшараш Іалашдаьрашта.

Науреки районерча «Терский» совхоза шоллагІча отделене масала, шоай дерригача доаханна кхоачам балла гІожа доакъар Іалашдаьд, силос кийчъяьй, хІаьта хьайбаш латта моттигаш тоаяь, йІайха, цІена я. Кхетадеш да, республика дуккхача ханнахьа Іан кийчо яьча кхыча боахамашта а санна цу совхоза Іа кхераме доацилга. Укхаза Іан замалахь а хьайбай проуктивность лохлургьяц, доахана лерттІа шура лургъя, гІеллургдац.

Цхьабакъда, кІезига дац республике лерттІа Іан кхоачам ца беш боахамаш а. Тахан оаха кепатох Ачхой-Мартана района «Лермонтовский» совхозе латта гІулакх дувцаш йола материал. Цу совхоза шоллагІча отделене бІаьсти хьалъе йолаяь помещени яь ца ялар бахьан долаш доахан ара латт. Кхоачашъяьнц доакъар кийчдара план, хьайбаш лерттІа кхабац. Цудухьа доахана шура йожаяьй. Цул хьалхарча декаде енначул 150 килограмм кІезигагІа еннай цига тІеххьарча декаде доахана шура. Цу тайпара гІулакхаш латташ моттигаш кхы а я республика районашка.

Хьайбаш чудохка кхийш Іалаш ца даьча боахамий кулгалхоша сихха вІаштІехьдаккха деза хьайбаш йІайхача хургдола гІулакх. Сихха тоха а бенна тІеря къовла деза кхийш, доацача кор догІа, дехача кизга тоха деза, наІараш йогІа еза.

ХІанзчул тІехьагІа доакъор кийчде вІаштІехьдаш. Цхьабакъда, долаш долча доакъарах бокъонца кхом беш пайда эцара хьайбаш леладераш оарцагІбаьча дикка новкъостал хургда хьайбаш Іангара дахара. Боахамий кулгалхоша теркам тІабахийта беза ара латта деррига а хьайбаша Іа доаккхача хьатІа а эза из бокъонца тоа а леш, доаханна дуаделга вІаштІехьдаккхара. Чах каг йоаккхилга, из Іанарца тоаделга, хозза дуаргдолаш кхы доакъар а эдеш хьайбашта дІадехкалга вІаштІехьдаккха деза хІара боахаме.

Дукха жа да республике Іа доаккхаргдолча моттигашка гулдаь. Царна кхоачам хилаал доакъар, кхы эшараш ханнахьа Іалашде деза.

Массапена а ховш да доахан лерттІа Іангара далара царна мел сага Іунал эш. Кхийш мелла дІайха дале а, коа мелла дукха доакъар дале а хьайбаш диза хургдац царна ханнахьа, оттаяьча рационах, доакъар дІа ца лойя, хий ца моладойя, уж латта моттигаш цІена ца лелайойя, ахы эшар ца дойя. Боахама кулгалхой, зооветболхлой даима бІарглокхаш хила беза хьайбашта гІулакх мишта ду, шоай болх безаш бола, лакха опыт йола нах оттабе беза доаханна гІулакх де.

Дукха хала балхаш да фермашка, цудухьа боккхача лоархІаме да хьайбаш леладерий къахьегама механизаци ър, кулгаца ду балхаш мамогга кІезига деш деррига хилча балхашта механизаци яр. Из иштта дале а цхьаццадолча боахамашка механизаци яра планаш кхоачашъяьнц, кІезига яц доакъар дІадиллара, кхийш цІендара, кхыдолча балхашта механизаци е йиш йоллашехь а из гІулакх тесса леладеш моттигаш. Фермашта механизаци яр шоай керттерча декхарех даІ лоархІаш хила а из чакхдаккхара оарцагІбовла а беза боахамий кулгалхойи специалисташи.

Хьайбаш леладара гІулакх дегІадоаладара дІадех партийни, советски, профсоюзни организацешкара, юрта боахама органашкара хьайбаш бокъонца Іангара дахара, цар продуктивность лох ца ялийтара де мел дезар дар, хІара ферме латта гІулакхаш тахкар, гучадувла кхоачамбоцараш сихха дІадахар. Беррига хьайбаш леладераш оарцагІбаха беза хьайбаш лерттІа Іангара дахара.

Юбилейни шу да хІанз карардар. Советски Іаьдала 50 шу дузача денна сийленца накъабахара хьайбаш леладераштa юкъе шерра социалистически яхь йоаржае еза партийни профсоюзни организацеша. ХІара ферма, бригада, хІара болхло юкъеоза веза Іан замалахь хьайбаш бокъонца Іалашдара яьржача социалистически яхьа.

Къаьстта лоархІам болаш да хІанз колхозийи совхозийи хьайбаш леладерий балханара материальни безам совбаккхар. Фермай болхлошта, къаьстта Іан даьгІенашкара бараштa эшаш дола культурно-бытови хьалаш Іалашде деза, шийна тІалаттача гІулакхах бола хІара сага бехктокхам лакхбе беза.

Республика хьайбаш леладерий декхар да — хьайбаш онда долаш, продуктивность лакха йолаш Іангара дахар, юбилейни шера Даьхенна дукхагІа дулх, шура, кхыйола хьайбай продукташ ялар.

КПСС ДЕЛЕГАЦИ ДАЙ-МЕХКА ЮХАКХАЬЧАР

20 ноябре Софера Москве юха цІаера Болгарски коммунистически парте IX съезде дакъа лоацаш хинна КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежнев керте а волаш йола Советски Союза Коммунистически парте делегаци.

Внуковски аэродроме делегацена духьала бахабар новкъостий А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, В. В. Гришин, П. Н. Демичев, Д. Ф. Устинов, кхыбараш.

(ТАСС).

ТАСС ХОАМ

1966 шера 19-ча ноябре «Космос-132» яха аргІанара Лаьттан искусственни спутник сигалъяхийтай Советски Союзе.

Спутника тІа оттаьй 1962 шера 16 марта ТАСС-о хьаккхайкаьча программага хьежжа космически аре дІахо тахка лаьрхІа йола Іилман аппаратура. Спутник орбита тІа яькхай укх тайпара параметраш а йолаш: юххьанца гобоаккха ха — 89,3 минут, Лаьттанна эгара дукхагІа гаьнаяьннача хана (апогее) — 280 километр, Лаьттанна эгара гаргаенача хана (перигее) — 207 километр, орбита оагІора ластар 65 градус.

Іилман аппаратурал совгІа, спутника тІа я:

19.995 мегагерца частотах болх беш йола радиопередатчик, орбита элементаш бокъонца нийса юстаргйола радиосистема, приборашеи Іилман аппаратурои беча балхах йола даннеш лаьттан тІа Іочутергйола радиотелеметрически система.

Спутника тІа оттаяь аппаратура боаррамагІа болх беш я. Іочуухача информацена обработка ю координационно-вычислительни центро.

ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ВИЗИТ ЧАКХЪЯЬННАЙ

21-ча ноябре Австрера Москве жавера Австрийски Республика федеральни президента вехарах паччахьалкхен визитаца цига ваха хинна СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Н. В. Подгорный.

(ТАСС).

ОКТЯБРА 50 ШУ ДИЗАРА СИЙНА

БІАЬСТАН БАЛХАШТА КИЙЧЪЮ ТЕХНИКА

Юртбоахама шу чакхдалаш яьча хьалхарча итогаша дог гІоздоах. Цох кхоачам бе йиш йоацилга ховш а хьатІадоахІача юбилейни шера шоашта хьалхашка латта декхараш дика кхетадеш а ба юртбоахама болхлой.

Республика боахамий болхлой хІанзе а йоакхо еш ба бІаьстан юкъерча балхашта. ХІара боахама механизатораш тракторашта, сеялкашта, похарашта, кхыйолча техникана шоай беррига низ тІабахийта ремонт еш ба.

Ерригача республика боахамашка ткъоалагІа ноябрь тІакхоачаш 395 трактор тоаяьй, йиъалагІча кварталах тоае езача тракторех кхоалагІа дакъа да из.

Юртбоахама техника бІаьстан юкъерча балхашта кийчъяра белгалбаьннаб Надтеречни района механизатораш, квартальни план 81 процент кхоачашъяьй цар хІанзле. Урус-Мартана, Наурски района механизатораша техника тоаяра квартальни план 43 процент кхоачашъяьй хІанзле.

Белгалде деза республика массадолча боахамашка техника тоаяра балхаш цхьатарра дика доацилга. Шаьла, Ачхой-Мартана районий боахамашка хІанз мара дІаболабеннабац техника тоае.

Боахамий, производственни управленей, «Сельхозтехника» объединеней кулгалхой декхарийла ба механизатораша юртбоахама техника тоаяра беча балха хадданза тІахьожам лоаттабе, лоархІамерча участкашка квалифицированни болхлой боагтІача тайпара дІанийсбе.

Массадолча республика боахамий механизатораша чІоагІа теркам тІабахийта беза юртбоахама техника ханнахьеи дикеи тоаяра.

1966 ШЕРА ТКЪОАЛАГІА НОЯБРЬ ТІАКХОАЧАШ ТРАКТОРАШТА РЕМОНТ ЯРАХ ЙОЛА СВОДКА

(Планах процентащца)

1.	Ачхой-Мартана	16
2.	Ведана	10
3.	Грозненски	35
4.	Гудермесски	44
5.	МалгІабика	36
6.	Надтеречни	81
7.	Наьсарен	22
8.	Наурски	43
9.	Ножай-Юрта	31
10.	Советски	38
11.	Сунженски	37
12.	Урус-Мартана	43
13.	Шаьла	8
14.	Шелковской	29
	Ерригa республике	31

Грозненски химически комбината Февралев Юрий керте латтача «В» яхача смена химикаша октябрь бетта хьалхара моттиг яккхар. Бетта план 112,4 процент кхоачашйир цар. Шера план ханал хьалха кхоачашъяра кхы а хьинар айденна болх беш ба уж. Смена начальника нов. Февралева даим нийса лелаю технологически режим, бизза пайда эц аппаратурах, оборудованех.

СУРТА ТІА: смена начальник Ю. Февралев.

Д. Викторова сурт.

ГРАФИКАЛ ХЬАЛХА

Цистернаш цІенъяра итт бетта план 22 ди хьалхагІа кхоачашйир Грозненски депо промывальщикаша. ХІара цистерна 41 минут хьалхагІа эстакаде дІайохьийтар. Дукха кхоьй обтирочни материалаш, фатаген, электрониз, доагор, 32 эзар сом ахча.

Дика къахьег цистернаш юлараша юбилейни шера хьалхарча деношка а. График дикка тІехьайита къахьегаш ба мастераш Джавотханов, Сердюков, Смелов, Вансович керте латтача сменай коллективаш. Цхьацца ах норма кхоачашъю цистернаш юлача нн. Алиева, Иванова, Баргоева, Бахаева, иштта дуккха кхычар а.

Г. АТАЕВ.

ХЬАЛХА ЛАТТАЧА КОЛЛЕКТИВЕ

«Малгобекнефть» НПУ коллектива болх ший боарамах дІабахар хин Іалашон цеха коллективо шийна хьалхашка латта декхараш кхоачашдарах тийша да. Цу цехера бІаьш километраш трубопроводаш дІайолх буровойшка, промыслашка, кхычахьа. Цар чу гІолла дІаухийтача хиво цахаддаш хица Іалашъю уж объекташ.

«Малгобекнефть» НПУ предприятешта юкъе цахаддаш хьалха латташ хьайоагІа цеха коллектив. Дукха ха йоаццаш итт бетта баьча балха итогаш йир. Дог гІоздоаха къахьегама толамаш даьхад цеха болхлоша. Планироване кердача системе болх беча цеха коллектива хьокхамаш денгара денга лакхлу. Продукцена реализаци яра итт бетта план 108 процент кхоачашъяьй. Цу юкъа паччахьалкхенна кходаь ахча 42 эзар сом да. Цох кердача системага яьннача духхьала цхьан кварталах кходаь ахча 18 эзар сом да. Къахьегама овсарле план 2 процент тІехкхоачашъяьй цеха болхлоша. Къахьегама темпаш кхы а лакхъеш болх бу цеха коллективо октябра 50 шу дузача денна сийленца накъаяхара, ше тІаийца социалистически декхараш ханал хьалха кхоачашдара.

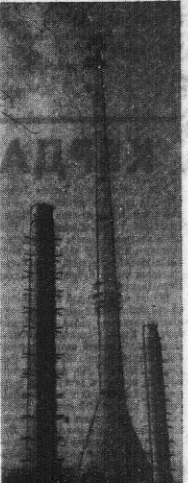
Социалистически яхье хьалха латташ хьайоагІа механик Михайленко керте латтача участка коллектив. Цу участка коллективо гІулакх ду бІаь километр йІаьха йолча водопроводашта; 45 насоса, кхыйолча оборудованена. Цул совгІа ерригача города хий луш яр а из участок я. Хьинар кхе ца деш участка коллективо къахьегаш хилара дукха масалаш доаладе йиш я. Масала, дукха ха йоаццаш участка коллективага кхаьчар сагота баь хоам: «Скважина бурув тохача дІатІайода турба ийккха а ийккха хий арахьийддад». Из хий скважине дІакхоачаш ца хилча авари хилар кхерам болаш дар.

Бийса юкъе яха ха яр из. ХІаьта а цох бІу ца къожабеш механики цунца цхьана болхлойи бахар турба ийккхача. Беррига шоай низ тІабахийта къахьийгар цига слесараша сварщикаша Газиков Іумара, Хашкиев Махьмада, Калинин Николая, кхычар. Хила болх а беш 35 минут ялалехьа дІакъайлар цар турбах араийккха хий. Буровой йолча дІааха доладелар хий. Участка болхлой иштта оарцагІбала безаш моттигаш дуккха а хула.

Дика къахьегаш хьайоагІа механик нов. Найко керте латтача шоллагІча участка коллектив а. Участкера трубопроводаш къаьна яле а, шоаш бахьан долаш хий доацаш цІаккха йитаяц цар предприятеш. ХІанзлехьа Іана замалахь болх бара кийчо яьй участка коллективо. 500 метр йолча трубопроводашта ремонт яьй, къаьнача 25 задвижкана метта кердаяраш оттаяьй. Лаьттан кІаларча дерригача наькъашта ремонт яьй.

Хьалхашка латта декхараш ханал хьалха кхоачашдара дуккхача производственни процессашта автоматизаци яьй цеха коллективо. Хий хьалтІадоаккхача механизаци яьй. Насосашта диспетчерски пунктера управлени хургйолаш гІулакх даьд цеха коллективо. Цо кхычахьа балха ваха йиш йолаш бархІ саг мукъавалийтав. Автоматизаци яра чотах цеха коллектива шера хула пайда 4500 сом да. Иштта къахьегача коллектива толамаш совдувл.

В. ТАГУРОВ.

МОСКВА тахан. Останкине телевизионни башни хьалъеча антенна дІаоттаяра кийчо еш латт.

ХьавІашагІъеллачул тІехьагІа 140 метр лакха хургйолча антенна конструкцеш къаьсттача пхе стенда тІа вІашагІъехкай. Цу секцеех шиъ гу шоана сурта тІара башнена лалла. 385 метр лакхача башне тІа антенна конструкцеш хьалтІайоахаргья къаьсттача мостовой краний новкъосталца.

СОВЕТСКИ ШКОЛА ДОККХИЙ ДЕКХАРАШ

КПСС ЦК-аси СССР Министрий Советои соцам тІаийцаб «Юкъерча юкъарча образоване школа болх дІахо тоабара де дезарий хьакъехьа». Из соцам Іалаьмате боккхача лоархІаме ба мехка халкъа образоване система дІахо дегІаккхувлара. Цо хьаделл КПСС XXIII-ча съездо хьалхашка оттадаь декхараш практически кхоачашдергдола гІулакхаши наькъаши, из да вай партеи правительстваи просвещени дегІаккхувлара еш йола йоакхо кхы тІа а хьахьокхаш дар.

Из лоархІамера, халкъа образоване болхлошта программни дола документ ше доашхаш, РСФСР просвещене министра М. А. Прокофьева ТАСС-а корреспондентага аьлар, цу тІа бокъонца хоаламболлаш белгалбоаккх юкъарча образоване, къахьегама, политехнически ше халарах тарра школа образоване болхлошта хьалхашка В. И. Ленина уттадаьча доккхийча декхарашка хьежжа дегІакхувлара даькъе чакхбоаха генеральни никъ.

Вай мохк, белгалдаьккхар министра, хІанзле а дІаболабеннаб массане а юкъара юкъера образовани кІезиг-кІезига йоалаш юкъейоалаяра идея плана боарамагІа чакхъяха. Укх шера бархІ шера школа йистеяьккха баьнна 75 процент хила а ца хила а мегаш бола къона нах юкъерча школа лакхерча классашка а техникумашка а дІахо дешаш ба. Вайна, просвещене болхлошта, хьалхашка декхараш латт керттерча даькъе 1970 шера а доаладеш, массанахьа а кхуиш йоагІача тІехьено массане юкъара юкъера образовани яккхар юкъедоаладелга чакхдаккхара даькъе.

Соцам тІа чІоагІа уйла тІайохийт образоване чулоацам эргабаьккха тоабара дешашта. Ховш маларра, школай программашка кІезига Іайнаяц къаенна, шоай актуальность яйна материалаш, цхьаццайола дисциплинаш шоллагІча даькъерча дешай чотах сов яьхай. Цунца цхьана Іилманеи техниканеи укх тІеххьарча хана карагІдаьнарашкара хьайоагІаш йола дукха лоархІамера сведенеш дешара курсашка йоацаш я. Цудухьа хІанзза тІаийцача соцам тІа къоастамболлаш белгалъяьхай дешара процесса модернизаци яра принципаш. Вай, педагогаша, хІанзчул тІехьагІа де дезаш дукха хІамаш да йоагІаш йола программаши дешара планаши кІезиг-кІезига йоалаеш, керда учебникаши пособеши кепатеха аралларга хьежжа, юкъейоалае долалургдолаш, дешархоша Іомаеш йолча материалашка бокъонца лаьрххІа юха хьажаран цар цІаькха юха мах барап. Цо юкъерча школага йиш хулийтаргья дикагІчеи толамашгІчеи кердача лагІа тІа йоалаш айяла.

Соцам тІа къаьстта моттиг хетаяьй бераштa кхетам балареи хьехареи даькъе школенна даим новкъостал де дезаш йолча партийни, общественни, боахама организацей лоархІама. Из гуш да, белгала аьлча, дезалаи школенеи новкъостал дара советаш массанахьа а шерра а вІашагІъехка, дешархошта къахьегама кийчо яр, школай материально-технически база чІоагІъяра даькъе педагогически коллективашта новкъостал де могадар.

Доккхий декхараш кхоачашде дезаш да, аьлар М. А. Прокофьева юххера ший къамаьл чакхдоалаш, халкъа образоване болхлой 25 миллионни эскар. Динза даргдолаш дац эзараш керда юкъера школаш йоххилга, бІаьш керда учебникаши пособеши кепатеха арахецилга, кабинеташ, лабораторeш, мастерскеш кийчъелга, бІаьш эзараш хьехархой кийчбелга. Хьалхашка латта халонаш кІезига яц. Цхьабакъда, шеко яц, уж халонаш эшаергхиларах а партеи правительстваи хьалхашка оттадаь декхараш советски учительства сийленца кхоачашдергхиларах а.

(ТАСС).

СОВЕТСКО-ФИНЛЯНДСКИ КОММЮНИКЕ

СССР правительства йийха ена официальни визитаца 1966 шера 15 ноябре денэ 19 ноябре кхаччалца Советски Союзе хиннай Премьер-Министра Рафаэль Паасио керте вола Финлянде правительственни делегаци.

Советско-финляндски коммюнике тІа белгал ма даккхара, визит йолча хана дІа-хьа дувцар бокъонца кхетадечеи къайлагІа хІама доацачеи хьалашка чакхъяьнна беседаш хилар оагІонашта юкъе.

Советски оагІонгахьара беседашка дакъа лаьцар СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгина, СССР Министрий Совета Председатела заместителa, СССР Госплана председатела Н. К. Байбакова, кхычар.

Шинна а оагІоно цІаькха а чІоагІа раьза хинна бакъдир, Советски Союзаи Финлянденеи юкъера гІулакхаш дика хилар а вахара массе тайпа доакъошка шинна а мехка юкъе эттача бувзамашеи контакташеи даим дика результаташ телаш хилар а. Советски Союзаи Финлянденеи юкъерча дикача лоалахой гІулакхашка машаре дахара принципаш я практике.

Беседаш еча хана оагІонаша юха а белгалдаьккхар, Финлянде вІаштІехьъяьннача машар безаш йолча нейтральни политикои вІаши сий дара ларда тІа цо ерригача паччахьалкхенашца хьаллоатадеча доттагІала гІулакхашеи дунен халкъашта юкъера барт-йиш тоаяра маьхера новкъостал деш хилар а цунца массане а юкъарча машара гІулакха новкъостал деш хилар а.

Шинна а мехка юкъерча экономически гІулакхий даькъе раьза хинна белгалдаьккхар, 1966—1970 шерашта дуккхача ханна яь соглашени торговли дІахо дегІаккхувлара чІоагІеи тешшамеи лард хилар.

ОагІоний уйлаш цхьатарра яр шинна а мехка юкъера экономически гІулакхаш дегІаккхувлара эша пайда эцанза йола торонаш кхы а дукха хилара даькъе. Цунца дувзаденна раьза а болаш белгалдаьккхар, оагІонашта юкъе принципиально барт вІаштІехьбалара ларда тІа торговли кхыйола экономически торонаш даим Іомаяра экономика даькъе шинна а мехка эксперташтa юкъе хан-ханнахьа а айххийтагІа а контакташ лоаттаяр духьа хІанз массазара советско-финляндски комисси вІашагІъелла хилар.

ОагІонаша дийцар 1966 шера июнь бетта СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгинаи Финляндски Республика Президента Урхо Кекконенаи юкъе беседаш йолча хана хьехадаь дунен халкъашта юкъера дешаш. Цунца дувзаденна оагІонаша бакъйир 1966 шера июнь бетта кепатеха араяьккхача советско-финляндски коммюнике тІа хьакхайкаяь дунен халкъашта юкъерча дешаех йола позици.

Финлянде правительства цІерах Премьер-Министра Р. Паасиос официальни визитаца Финлянде хьийхар СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин. Ше цига хьехар цо баркал а оалаш тІаийцар. ТІехьагІа къоастаергья визит хургйола ха.

Премьер-Министр Рафаэль Паасио керте вола финляндски правительственни делегаци визитаца СССР-е яр Советски Союзаи Финлянденеи юкъера дикача лоалахой гІулакхаш дІахо дегІаккхувлараи чІоагІдараи юкъе лоархІаме дакъа лацар да.

(ТАСС).

ПАРТИЙНИ ВАХАР

КЕРТТЕРЧА УЧАСТКАШКА — КОММУНИСТАШ

Вай мехка массанахьа а санна, Сунженски районa «Победа» ахача колхоза къахьегамхой а кийчлуш ба советски пачхьалкхен 50 шу дузача денна сийленца накъабаха. Дерригача халкъе йоаржаяьча социалистически яхь юкъе а баха тIадоагIача юбилейни шера дола доккхий социалистически декхараш тIайийцад колхозхоша.

Колхоза партийни организаце производства лоархIамерча участкашка дIа-хьа нийсбаьб коммунисташ. Масала, баьцадаараш леладеча болх беш ва КПСС 32 член, царех трактористаши комбайнераши 6 саг ва, хьайбаш леладеча — 21 саг. Царна юкъе ба доаркаш, жа Iуй, скотникаш. Колхозни производства лоархIамерча участкашта керте латт коммунисташ. Тайп-тайпарча бригадашта керте ба коммунисташ Безбородов, Буликова, Полесякин, хьайбай фермашта керте латт коммунисташ Жидков, Локтев, Бугаев, Гуцало, Забурунова. Цар массане а КПСС XXIII съезда решенеш, пятилетка хьалхарча шера тIайийца социалистически декхараш кхоачашдара оарцагIйоах шоаш керте латта коллективаш.

Укх шера кхашка дика кхебаь боккха хьувкъам чу а ийца пачхьалкхенга ялат декхара план толамца кхоачашъяьй колхозхоша. Дикача агротехнически ханашка дIайийнай гурахьа юв культураш. ХIаьта коммунисташа а массанахьа шоашкара хьокхам гойт, шоашта хьалхашка латта декхараш кхоачашдара къахьегамхой тIахьех. Цу тайпарча коммунистех лархIа мегаргба трактористаш коммунистически къахьегама ударникаш Моисеев, Суховой, Надейкин, Четников, иштта кхыбараш.

Тха колхозе коммунистически къахьегама ударника сийлен цIи енначарна юкъе ва колхозни мастерской токарь коммунист Шальнов Павел. Из шийгара даим хьокхам гойташ вола къахьегамхо ва. Ший смении нормаш цо кхоачашъю 150—160 процент. ХIаьта цунца нийслуш ба кхыбола ремонтникаш.

ТIехдика болх а беш уллув къахьегачарна хьокхам тел жа Iуша коммуниста ии. Науменко, Беляна, баьцадаараш леладеча Шековцова, Петанова, Мосиенко, Коломиец. Коммунистически къахьегама болам боаржабара дукха терко яьй коммунисташа. Из бахьан долаш нийс коллектива коммунистически къахьегама коллектив яха сийлен цIи еннай.

Коммунисташа шоай берригa низ тIабаккхийтаб социалистически декхараш толамца кхоачашдара, колхоза ракъа доккхагIа хилийтара.

И. МОИСЕЕВ,
«Победа» яхача колхоза парткома секретарь.

Отчетно-хоржама партийни собранера

БОАХАМАШТА — ЛЕРТТIА КУЛГАЛ

ХIанз, кердача хьалашка, къаьстта КПСС ЦК мартовски Пленум хинначул тIехьагIа, юртбоахама районни управлене болхлой декхарийла ба юртбоахама производствана лерттIа кулгалде, из дегIайоалаяра перспективай дешаш увттаде.

Юртбоахама шу хIанз а чакхдаьннадац. Бакъда, карагIдаьннараша хьахьокх тха района кхаш леладерашеи хьайбаш леладерашеи толамца къахьийгалга. Пачхьалкхенга дехкад ялатий 9000 тонн — из дукха хIама да эшаш шин шера план я. Иштта дика кхебаьб свеклай хьувкъам а.

Доккхий толамаш даьхад района хьайбаш леладераша а. Дулх дохкара план 104 процент, шура — 116 процент, фуаш дохкара план 162 процент кхоачашъяьй. Тха района цхьаболча боахамаша 3—4 бетта планал хьалха кхоачашдаьд хьайбай продукташ йохкара тIайийца хинна шоай декхараш. Царех я: Куйбышева цIерах колхоз, «Джалка» совхоза 1-гIа отделени, «Автуринский» совхоза 2-гIа отделени, Ленина цIерах колхоз. Доккхий [redacted] толамаш дахара ду[redacted] хбаштеи совхоза [redacted] деннад правительствени совгIаташ.

Уж толамаш доахача хьинаре дакъа лаьцад производствени управлене коллективо. Бакъда, уж мара дувцацар, производствени управлене коммунисташа шоай отчетно-хоржама собране ала йиш яц. Коммунисташа керттера теркам тIаухийт балха нийслуш дола кхоачамбоацараш дIадахара дешашта.

Пайда ийцабий-теш ерригача торонех? Из ала йиш яц. Районе хIанз а да тIехьадуса боахамаш. Докладчика, управлене керттерча зоотехника Махаджиева ше къамаьл деш белгалдаьккхар, укх шера «Шалинский» совхозе 650 Iасилг къе деннаlга. Малав бехке вар? Нагахьа санна управлене специалисташа шоай ханнахьа де дезараш даьдаларе из хьал ца отта мегар.

БоагIача боараме вIаштIехьбаьккхабац ветеринарни болх, эсала леладу племенной гIулакх. Динза даргдоацар да хьалха латтачар дика опыт производствана юкъейоалаяр.

Цхьайола фермаш хIанз а кийчъенна яц хьайбаш Iангара дахара. Дукха ха я «Джалка» совхозе керда ферма хьаьльяь. Бакъда электричество яц цига. Цу-хIамо чIоагIа новкъарле ю доаркай, скотникий балха. Хьайбаш чудоахкалу помещенеш ханнахьа кийч ца яр бахьан долаш иштта во хьал эттад «Автуринский» совхо[redacted] Сакалоаь де дезара[redacted] да доакх. ара дусаргда [redacted] хьайбаш. Халача процессашта механизаци яра болх эсала вIаштIехьбаьккхаб ферме. Цу гIулакха ферме ена хинна оборудовани мукх а юаш, пайда ца эцаш ула.

«Джалка» совхозе массехк бетта пайда ца эцаш 32000 сом мaьха оборудовани латт.

Боахаме ерригача фермашта механизаци яра вIашагIйоахкаргья специальни бригадаш, — аьлар ше къамаьл деш управлене керттерча инженера, коммуниста Закаева.

Боахамашка лерттIа вIаштIехьдаьккхалац юртбоахама специалистий дешар. Экономисташцара бувзам эсала латт. ХIаьта из бувзам боацаш вIаштIехьдаргдац боахама расчет производства юкъейоалае. Производствени управлене болхлошкара дIабех организаторски болх, доккха новкъостал, говза кулгал. Цар машар хила йиш яц цхьаболча боахамашка лаьттах пайда ца эцарца, агротехника боkъонаш телхаечарца.

— Вай кIезига хул колхозашка, совхозашка, — аьлар управлене начальника нов. Литвинова. — Цкъаза сводкаш вайга кхаьчачи царех кхоачам хет вайна. ХIаьта уж а даим нийса а хилац. Цхьа кхоачамбоацар дита йиш яц ца зувш, хIаьта из дIадаккхара чехка оарцагIдовла деза.

Партийни организаце лерттIа цхьон коллективана юкъе политико-массовии кхетамен болх. Управлене хIара болхло хила веза юртбоахам дегIабоалабара дешах даим дог лазаш вола организатор.

И. КАМАЕВ.

ЛЕНИНГРАД. Юбилейни шера хьалхара къахьегама денош кердача толамашца белгалдаьхар Балтийски завода кемаш дераша. Мишта лел хьожаш токкам бе форда тIа даьннад Буга тIара крепость турпаленца лораяьрий сийна хьадаь «Герои Бреста» яха танкер.

62 эзар тонн дозал дола танкер ханал хьалха дIадала даьрхIад кемаш дераша.

СУРТА ТIА: форда тIа доалаш латт «Герои Бреста» яха танкер.

И. Баранова сурт.

ТАСС фотохроника.

БАЙРАКХ КАРАРА ЯЛИЙТАЦ

Цхьа кIира совгIа ха мара яц юбилейни Октябра 50-гIа шу дIададенна. Из толамца чакхдаккхара хьинаре къахьегаш я Грозненски ремонтно-механически завода коллектив. Цехий, участкай коллективашта юкъе шерра социалистически яхь яьржай, къахьегама овсарле лакхьеши арахецача продукцега дIадодар лохдеши дола дукха кердадараш балха юкъехихьад. Из бахьан долаш ди тIехьа лакхлу завода коллектива къахьегама толамаш. Итт бетта план 102,7 процент кхоачашъяьй. Планал совгIа арахийцай бIаь эзар гаргга сома мaьха продукци. Къахьегама овсарлен план 3,6 процент тIехкхоачаш а еш, арахецача продукцега дIабода мах лохбарах укх шера пачхьалкхенна кходаь ахча 86 эзар сом да. Уж темпаш кхы а лакхъеш къахьегаш ба завода болхлой укх бетта. Графикал ши-кхо ди хьалха боагIа уж.

Завода цехашта, участкашта юкъе яьржача социалистически яхье цахаддаш хьалха латташ хьайоагIа укх шера Калугин Василий Яковлевич керте латтача участка коллектив. Мехкдаьтта оборудованена ремонтеча цу участка болхлоша пятилетка хьалхарча шера план 2-ча ноябре кхоачашъяьй. Ер шу чакхдалалехьа вай республикерча бурувдеттарашта эша оборудовани итташ эзараш сомий мaьха арахецаогья оаха, — аьлар участка воккхагIволча мастера нов. Калугина. Иштта дика къахьегача участка коллективо укх шера цхьаккха бетта а карара ца йоалийташ лелаю завода карара-кара тела ЦIе байракх, дIахо йодача хана а из карара ца ялийта лерхI цо.

Мишта вIаштIехьдоал участка коллектива иштта лакха къахьегама толамаш даха? Цун бахьанаш дукха да. Кертердар да болх нийса вIаштIехьбаккхар. ХIара бетта баьча балха итогаш а йийя, карагIдийнараш, балха тIа нийсденна кхоачамбоацараш дувц участка болхлой юкъарча собране. Нийсденна кхоачамбоацараш дIадахара наькъаш белгалдоах. Цига беррига болхлошта дIадовзийт кердача бетта кхоачашде деза декхараш а. Уж толамца кхоачашдара къаьст-къаьстача болхлоша, бригадаша лакхара социалистически декхараш тIа а ийце, низ кхо ца беш къахьег.

Къахьегама овсарле лакхъяра, арахеца продукци дикагIа хилийтара чIоагIа лоархIаме да производства юкъекхухьа кердадараш. Цхьа бутт дIабахабац боккхача маьхера цаI е шинъ рационализаторски предложени балха юкъе ца хьош. Дукхьала итт бетта производства юкъейихьай 20 рационализаторски предложени, из хул шера пайнах лаьрхIачул дукха а дукхагIа. Цар пачхьалкхенна эзараш сомаш пайда баьб. ДикагIболча рационализаторех лоархIаш ба слесараш нн. Галустян, Глухов, Смольников, кхыбараш.

Нагахьа болхло вац участке шинъ е кхоъ балха говзал йоацаш. Цудухьа моллагIа болх кхоачашбе вIаштIехьдоал хIара болхлочун, цунга хьежжа лакхагIа хул участка коллектива къахьегама овсарле а. Шишша, кхоккха балха говзал а йолаш хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдеш ба нн. Месиев, Евдокименко, Афанасьев, кхыбараш.

Укх шерраьца цу участке ремонт еш хиннараш яр бурувдеттарашта чIоагIа эша насосаш, ротораш, турбобураш, АКБ яха дIоагIаш, компрессораш, кхыяраш. Цхьабакъда цига вIаштIехьдалацар къаьстта чIоагIа бурувдеттарашта эшача бурови лебедкашта ремонт е. Царех хIаране дозал 26 тонн я, хIаьта цунна эша 30-тонни кран яцар. Цудухьа город Баку дIа а кхухьийташ ремонт йора царна. Ханнахьа хьакхачацар уж, бурувдеттарий балха ха зехьа дукха йовра. Цу гIулакха уйла йир участка болхлоша. Шоай низаца вIаштIехьдаьккхар из гIулакх. Дукха ха йоацаш лебедкашта ремонт е йолаенна коллектив.

Иштта дикадараш карагIдувлача участка коллективо лерхI укх бетта план 26—28-ча ноябре кхоачашъе. Цох из дог тийша я.

Сурта тIа: сверловщик, коммунист Месиев Хьамид болх беш ва.

Б. Дотмарзиева текст.
И. Плиева сурт.

Мехкдаьттахо Хуциев

«Грознефтехимзаводы» яхача объединене производственно-товарни контора коллектива дика вовза лоархIамегIа йолча участка начальник Хуциев СаIид. Иштта дукха а веза коллектива из денал дола саг. Дог лазаш лелаю Хуциева шийн участок.

— Дика оамал йоал СаIидах, — йоах парткома секретара Бэцевман Андрейя, — шийна бIаргадайна кхоачамбоацар дIадаккхалца сатеп цун. Ма дика дог дола задий саг ва из оал СаIидах участка болхлоша а.

Шоватткъа шерах ах ха совгIа болх беш яьккхай Хуциева.

ЯхлагIча классе дIачуваьлча кхы дIахо деша торо а йоацаш къахьегама никъ дIаболабу цо. Казахстанера цIаваьлча колхозе болх баьб. ХIаьта ше ваьча моттигашка цIакхаьчача мехкдаьттахо хила безам отт цун. МалагIа болх булургба хьога аьнна кадрай отделе шийга хаьттача, халагIа бола болх беш сакъердамегIа я аьнна юха жоп делар СаIида. Лаьтта аахарий бригада Iымерза тIайийцар Хуциев.

Дукха ха яьале плотникий бригаде хьожаву СаIид. Лоацача хана плотника профессi кара а ерзаь цийн лоIамах болх бу цо.

Цхьабакъда, из дацар Хуциева цIавоагIаш дагадаьллар. Цунна дика дагайоагIар зIамига кIаьнк волаш шийна езаенна мехкдаьттахочун професси. ХIанз а дIабаланза бар из безам. Цунна дукха езар «хьакъал» дола мехкдаьтта чакхдоаха аппараташ, мехкдаьтта технологи шийна йовза ловра.

Дукха ха ялале кулгалхошка дIахойт цо ше мехкдаьттахо хила безам болаш хилар. Кулгалхой раьза а хинна хьалхагIа оператора гIонча, тIаккха оператор волаш болх бу Хуциева.

Иштта кхоачашду хьалха колхозхо хиннача Хуциев СаIида шийна дагаьлтар.

Цкъа парткоме кхайк хьога аьнна дIавийхар СаIид. — Деша ваха веза хьо, — аьлар парткома секретара. Из сона дагадоалла мел ха я, — ше-шийца хаттар дир СаIида, — цхьабакъда дешалургдий сога. Парткома секретара новкъостал ду цунна сайрийнарча школе деша вала.

Шозза кIаьхийтар де дезараш. Балхара мукъаваьлча школе бийса яхкалца учебникашта тIа вагIа везаш хулар. Дицденнар кердадаккха дезар. Сайрийнарча школа 7-гIа класс чакхъяьккхачул тIехьагIа химико-технологически техникуме сайрийнарча отделене деша дIаэц из. Болх а сайрийнара занятеш а лерттIа лелаю коммуниста Хуциева.

ДIаяхар ха. Цунца халонаш а тIехьайнсар. Теоретически знанеш караерзаярал совгIа мехкдаьтта продуктай технологе процессаш а дика Iомаю оператора. ХIаьта 30 саг болх беш волча участка кулгалде мала вахийтача бакъахьа вар аьнна кулгалхошта хьалхашка хаттар эттача цун цIи йоакх массане а.

Ер кхоалагIа шу да Хуциев СаIида кулгалдеча участка коллективо шерра-шера производственни заданеш тIехкхоачашъю.

Хьинаре къахьегарца, новкъостий Iонца вахара шерача наькъа тIа ваьннав Алдера зIамига саг.

Я. ИМИН.

КХОМБАРА ТIАКХУВШ

Къахьегамхой хьашташ дизза кхоачашдара хьинар айденна къахьегаш я пятилетка хьалхарча шера Грозненски соттаяь мебель еча фабрика коллектив. Продукце дикал лакха а йолаш, итт бетта план 102 процент кхоачашъяьй цо. Дукххача мaьха мебель арахийцай планал совгIа. Продукцега дIабода мах лохбарах хIанзлехьа пачхьалкхенна кходаь ахча 156 эзар сом да. Кхы а дикагIа болх бу фабрика коллективо укх бетта. Хьалхарча ах бетта план тIехкхоачашъяьй.

Ши-шегIа хьахиннадац уж къахьегама толамаш. Фабрика шин цехо социалистически яхь а йоаржаяь чIоагIа къовсам лоаттабу хьалхара моттиг яккхара. Бутт чакх ма баьлингехьа итогаш ю. Хьалхара моттиг яьккхача цеха коллективана карара-кара тела цIе байракх лу.

Къахьегама овсарле лакха хиларах кхоачамбеш яц фабрика коллектив. Хьаеча мебела дикал лакха хилийтара а чIоагIа къовсам лоаттабу цо. ДIадахача шерашка арахийцача продукцена юкъе брак йолаш дукха моттигаш нийслора, мебела раьза боацаш дукха каьхаташ ухар фабрика коллективага, яхаш дувц болхлоша, сменай мастераша. Цу гIулакха чIоагIа уйла йир фабрика болхлоша. ДикагIйола опыт йовзара вай мехка кхыча городашкарча фабрикашка ахийтар йоккха опыт йола болхлой. Цига дайза дикадараш балха юкъекхихьар. Цул совгIа балха тIа нийсденна кхоачамбоацараш дIадахара керда наькъаш лехар, кердадараш балха юкъекхихьар. Цудухьа укх шера продукци во я аьнна цхьаккха рекламаци енаяц. ГIандаш деча столярни цеха коллективо болх бу саратовски методах, аьлча техническа отдела тIахьожам боацаш арахец мебель.

Продукце дикал лакха хилийтара чIоагIа лоархIаме да хIара оршотди — продукце дикала ди хилар. Цу дийнахьа мастераша, цехий начальникаша, йоккха опыт йолча болхлоша дувц кIира балха тIа нийсденна кхоачамбоацараш, цун бахьанаш гучадоах, кхы уж па нийсдалийтара хьаьдда йола мероприятеш кийчъю.

Московскии ленинградскии предприятей инициатива хьал а лаьца кхояьча материалий чотах планал совгIа мебель арахецара а хьинаре къахьег фабрика болхлоша. Хьалха дIаяхача хана букъсетта гIандаш хьадечара отходаш цхьаккха пайда а ца эцаш йовра. Фабрика новатораша рационализатораша дукха уйла йир цу гIулакха. Укх бетта цига цу отходех арахеца доладаьд берий букъсетта зIамига гIандилгаш, ер бутт бовлехьа уж санна гIандилгаш кхо эзар совгIа арахецаргда. Хьахулача бетта уж дохкаш хургда тикашка. Цо торо хулийт бетта 20 кубически метр деталеш кхое а пачхьалкхенна 1200 сом пайда бе а. Цул совгIа гIандаш хьадеча хулача отходех хIанз хьаде доладаьд кухонни табуреткаш. Цо а чIоагIа пайда бу пачхьалкхенна.

КарагIдаьнначох кхоачамбаь Iеш яц фабрика коллектив. Октябра 50 шу дузача денна сийленца накъахара хьокхамаш кхы а дикагIа хилийтара ерриге шоай торонаш оарцагIа яьхай болхлоша. Материалаш кхоярa дукха рационализаторски предложенеш балха юкъелхьа, керда мебель арахеца лерхI цар. Цига хьинаре къахьегаш белгальяьнна я нн. Андрюшенко, Ханзин, Воробьев керте латта коллективаш, болхлой нн. Оплотченко, Якименко, Нариманидзе, кхыбараш.

Б. КОСТОЕВ.

Сурта тIа: (аьрдехьара аьттехьа) шоаш сменах даьхача толамашка хьожаш ба Оплотченко Лидия, Дейцева Мария, мастер Андрюшенко Валентина, Нариманидзе Людмила, Якименко Мария.

И. Плиева сурт.

КЕРДАЧУННА — ШЕРРА НИКЪ

Укх деношка город Грозне Ленина цIерахча культура Двореце хилар областной шоллагIа отчетно-хоржамий новаторий совета конференци. Шин шера новаторий Совета баьча балхах отчетни доклад йир областной совета председатела, «Красный молот» яхача завода токара Крапивин Владимир Николаевича.

Ши шу мара дац вай республикерча предприятешка новаторий советаш вIашагIъехка, — аьлар нов. Крапивина. — Царех дуккхачар хIаналехьа дIахьекхад боахамий партийни, профсоюзни организацей бокъонна бола гIончаш шоаш хилар, къаьстта технически прогресса даькъе. Цу юкъа новаторий областной а юххьанцара а советаш хьежай 600 совгIача кердадарашка, царех ахаш республикерча предприятей балха юкъедихьад. Цул совгIа уж кердадараш балха юкъедихьад лоалахарча республикашкарча, Украинерча, Башкирерча, Москверча, Ленинградерча, Минскерча, кхыча городашкарча предприятешка.

Областной совета чулоагIача инженер нов. Рябов керте латтача металлообработка секце рекомендацех предприятей балха юкъейихьай 181 рационализаторски предложении кердадараши. Царна юкъе я сверлильни станокаца квадратни Iургаш доахаргдола предложени, токарни станокаца ихьайолча приспособленешта ялх са бола Iургаш дахара, кхыйола предложенеш. Цар торе хилийтар къахьегама овсарле 2—3-зза лакхъе, цхьайолча предложенеша къахьегама овсарле иттаза лакхъяьй.

Мехкдаьтта даккхарен бурувдеттарийи секце балха юкъейихьай 80 рационализаторски предложени. Цу секцена керте латтача нов. Лукъянова дика вIаштIехьбаьккхаб секце болх. Секце коллективо балха юкъейихьар утяжелителя регенераци яра йола установка, цо вIаштIехьдалийтар буров тохача утяжелителах шозлагIа пайда эца. Цу установках лаьца областной совето арахийцар технически листок, из дIаяхьийтар вай мехкарча бурувдеттарий предприятешка. Дукхьала «Октябрьнефть» НПУ мога а яь балха юкъейихьай 40 керда мероприяти. Мехкдаьтта чакхдоахачеи мехкдаьтта химеи секце балха юкъейихьай 50 рационализаторски предложени, цар а чIоагIа пайда баьб предприятешта.

Грозненски ГАРО завода къона инженер Тишенко Геннадий Владимирович керте латта новаторий совет дикагIчарех цаI хилар белгалдаьккхар докладчика. Цу совета новатораша балха юкъейихьай 18 керда инструмент. Цар кийчдаь кердадараш халкъа боахама карагIдийннарий Ерригсоюзни выставке дахьийта хиннад. Цига Москверча, Ленинградерча, Минскерча, Куйбышеверча, кхыча городашкарча предприятеша 22 договор яьй царца, царна цу кердача инструментий, приспособленей чертежаш дIакхухьийтаргйолаш.

«Красный молот», «ГАРО» яхача заводий «Сунжанефть», «Старогрознефть», «Малгобекнефть» мехкдаьтта промыслови управленей новатораш вай мехкарча кхыча городашкарча предприятешка ихаб дикагIйола опыт йовзара.

КарагIдийнна дикадараш дукха дале а областной а юххьанцарча новаторий а советий балха юкъе кхоачамбоацараш хилар белгалдаьккхар докладчика, пренешка къамаьлаш даьраша. Цох лаьца къамаьл дир Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода цеха начальника, Социалистически Къахьегама Турпало нов. Пугачева, «Грозпромстрой» треста инженера нов. Капиноса, «Октябрьнефть» НПУ новаторий Совета нов. Браславске, кхычар.

Цхьайолча предприятешкарча новаторий совета болх дикагIа дIабахийтара, цар енна предложенеш балха юкъеяхьара предприятей керттерча инженераша, профсоюзни организацеша доагтIача хьисапе новкъостал ца деш хилар белгалдаьккхар цар. Масала, Грозненски машино-арматурни завода керттерча инженера нов. Толокольникова е йоагтIача хьисапе терко ца ярах шу совгIа ха яьккхар новаторий Совето кийчъяь производствана чIоагIа эшаш йола 7 рационализаторски предложени балха юкъе ца хьош.

Дукххача хана пайда па эцаш хиннай гIишлон-монтажни управленешка ультразвукови эмульсатор. Нов. Капинос керте латта «Стройиндустрия» яхача секце коллектив тIагIертта оарцагIа ялар бахьан долаш эмульсатор балха юкъейихьар. Цо чIоагIа пайда бир гIишлошъеча.

Пренешка къамаьлаш даьраша критика йир новаторий областной совета президиума цхьаболча членашта, цар шоай болх лерттIа кхоачаш ца барах. Масала, «Старогрознефть» НПУ болхло, областной совета председатела заместитель нов. Лембич цкъа мара заседане хиннавац. Иштта критика йир цар новаторий советашта новкъостал ца деча предприятей профсоюзни организацешта. Кийчъяь керда рационализаторски предложенеш сихагIа балха юкъеяхьара а новкъостал дац профсоюзни организацеша, новаторий советаш дукхагIа хилийтара а кIезига дакъа лоац цар. Из бахьан долаш духхьала 62 предприятешка мара вIашагIъехкаяц новаторий Советаш. Ийс предприяте новаторий Советашка отчетно-хоржамий собранеш хиннаяц. Царна юкъе я «Грознефть» объединене автобаза, «Грознефтегаз» яха нефтегазови управлени, «Электроприбор» яха завод, Нохч-ГIалгIайчен химзавод, Новогрозненски ТЭЦ, кхыяраш.

Конференце делегаташа дика могабир новаторий областной совета баь болх, соцадир белгалдаьха кхоачамбоацараш дIадахара де дезараш. Конференце новаторий областной керда совет хержар. Цу юкъе вахар 105 саг, хIаьта президиуме хержар 21 саг.

Профсоюза областной совета президиумо предприятей коллективашка общественни балхах хьинаре дакъа лацарахи, иштта новаторий Советашка дакъа лацарахи дукххача новатораршта облсовпрофа Сийлен грамоташи ахчан премеши елар. СовгIаташ денначарна юкъе бар: новаторий областной совета председатель нов. Крапивин, Совета президиума членаш нн. Игнатов, Михайлов, Дагаев, Тишенко, Пронников, кхыбараш.

С. ЧУХАРЕНКО,
облсовпрофа производственни балхен алапен отдела заведующи.

МАШИННАЬКЪАХОЙ ГIУЛАКХАШ

Дикача къахьегама толамашца дездир Октябра цIей гудермесски вагонникаша. Коллективо тIехкхоачашдир тIайийца хинна социалистически декхараш. 104,6 процент кхоачашъяьй депо коллективо октябрь бетта план. Хьалха латтараш дукха ба коллектива юкъе. Уж ба токарь В. Е. Барахович, кузнец В. А. Мыгеев, слесараш З. Абдурзаков, А. А. Морозов, мастер П. И. Слободянюк, вагонашка хьожараш М. С. Криванов, М. И. Щукин, кхыбараш а. 105—110 процент кхоачашъю цар шоай задани.

Р. ТУРЛУЕВ.

ЮРТБОАХАМА ШЕРА ИТОГАШ ЕШ

КЪАХЬЕГАМО ХОЗДУ ВАХАР

КПСС XXIII съезда решенеша колхозийн совхозийн къахьегамхошта хьалхашка юртбоахама продукци дIахо дукхагIа яккхара доккхийн бехктокхамеш декхараш оттадаьд. Тха боахама отделенеша, бригадаша, фермаша социалистически яхье а льына хьинаре къахьегар бахьан долаш, Октябра 49 шу дузача денна накъадоагIаш вIаштIехьдаьлар укх шерара керттерча хьокхамий планови заданеш тIехкхоачашъе.

Дукхача доакъоех латтача тха боахама керттера доакъош да растениеводствой хьайбаш леладари.

МалагIча къахьегама толамашца белгалбаьннаб тха кхаш леладераш?

Планага хьежача укх шера тха боахам декхарийла бар паччахьалкхенга ялх эзар тонн ялат дохка, хIаьта дехкар 7200 тонн да.

ДIадахача шера паччахьалкхенга оаха дехка ялат ворхI эзар тонн мара дацар, цо хьагойт лаьтта леладара культура хIара шера дегIайоагIалга, хIана аьлча ялат дIадувча лаьттай майда шеръярца даьхадац уж толамаш. Боккха теркам тIабохийт оаха хIара гектара хьувкъам лакхбара. ХIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 19 центнер ялат даьккхар механизаторашa укх шера, планах доагIар 17 центнер мара доацача, дIадахача шера хIара гектара тIара даьккхачунца нийсдича ши центнер дукхагIа хул из.

ХIара совхоза болхлочо дика кхоачашду шоай декхараш. Совхоза кхаш леладерашеи механизаторашеи эррига уйла тIаяхийта цIенача дег тIара, овсарле къахьегарах боккха пайда баьлар боахама. Доккха дакъа лаьцар ялат чуэцача лоархIамерча кампане совхоза хьалха латтача комбайнера И. Я. Сергиенкос. 12 балха дийнахь 231 гектар чуийцар цо, хIаьта кхыча тайпара аьлча 4658 центнер ялат аьрдар.

Ший новкъоста Сергиенкойна тIехьа па вусаш къахьийгад 217 гектара тIара 4259 центнер ялат аьрдача В. У. Алсултанова а.

Растениеводство дегIаярца совхоза хьайбай боахам а дегIабоагIа. Хьайбай продукци лакхьяра геттара лоархIаме да доахани хьакхарчи дулха чулоаттаделга. Нагахьа санна дIадахача шера паччахьалкхенга 1250 тонн дулх дехкадале укх шера 1500 тонн дохкаргда совхозо, планах доагIар 1400 тонн мара доацача.

Хьокхаме толамаш даьхад цу хьакъехьа хьакхарч кхоабача ферма бригадира М. И. Шарунова. 452 тонн дулх тIакхийттад цо лелаеча хьакхарчашта, хIаьта хIара тIакхетача центнер дулхага дIабаха мах 41 соми 40 кепиги мара хиланзар, планах дIабаха безар 71 соми 11 кепиги болча.

Къахьегама лакхара толамаш доахаш хьабоагIа совхоза шурий-товарни фермай доаркаш. Укх шера дIабахача итт бетта 44692 центнер шура ехкай цар паччахьалкхенга, бешта аьлча шера план 90,4 процент кхоачашъяьй, хIаьта цхьа центнер шура яккхарга дIабода мах 13 сомагара 11 сомага 56 кепикага кхаччалца лохбеннаб. Дукха ба фермашка хIанзале шера план кхоачашъяь доаркаш. ХIара кхоабача IаттагIа дукхагIа шура яккхара совхоза доаркашта юкъе йоаржаьча социалистически яхье хьалха латт лакхара къахьегама толамаш дахарах Ленина орден енна Амаева Аминат. Шера план 2050 килограмм мара йоацача, ше леладеча доахах хIаранегара 2399 килограмм яьккхай цо. Иштта хьинаре къахьегаш ба шоаш леладеча доахах хIаранегара 2150 килограммал совгIа шура яьккха доаркаш Е. Домова, Ш. Долиева, З. Шамилева, кхыбараш а.

ХьатIадоагIача 1967-ча юбилейни шера хургболча хьувкъама лард йоллаш ба хIанз совхоза болхлой. Гурахьа дув ялаташ ялх бIаь гектара тIа дIадийна а баьнна, зяба лаьтта планал совгIа аьхад. хIаьта юхедиса кхашкара балхаш кастта чакхлаха а лерхI механизатораша.

Кхоачам боллаш Iалашдаьд моша, гIожа доакъар, ремонт яьй фермашка мел йолча помещенешта.

1956 шера денз рентабельни йолаш хьайоагIа тха совхоз. Нагахьа санна тха совхозо 1965 шера баь пайда 370 эзар сом хиннабале, укх шера оаха лерхI ворхI бIаь эзар сомага кхаччалца из лакхбе. Къахьегама овсарле лакхъярах къахьегам вIаштIехьбоаккхалга эргадаьккха тоадарах, механизаторийн хьайбаш леладерийн балха кертда методаш юкъейоалаярах хьахиннад из. Укх шера цхьайола доаркай бригадаш шин сменах болх бе дIайолалургья, хIаьта хьайбаш деттара балхашта йизза механизаци ергйолаш а я. ХIанзле эррига фермай къахьема овсарле 5 процент лакхъеннай.

Белгалде деза боахам дегIабара ниййсса болхлой вахар а тоалулга. Нагахьа санна 1959 шера совхоза болхлочун алапи юкъера лаьрхIача 58 сом мара хиннадеце, 1965 шера 91 сом дар, укх шера из 100 сомага кхоачаш лакхденнад, цул совгIа болхлошта 100 эзар сом алапел совгIа ахча а кхоачаргда совхозагара.

ХьатIадоагIача юбилейни шера совхоза болхлой хьашташ кхоачашдеш совхоза чотах хьалъергья 50 менги оттабала больница, кхоалагIча отделене 150 моттига лаьрхIа клуб, 50 сага лаьрхIа берий яслеш, 48 квартира йола нах чубаха ши цIа.

Л. ШАГО,
Грозненски шурий опытно-хьохама совхоза директор.

МИЧАХЬА ДОАККХАРГДА ХЬАЙБАША IА?

Белгала да, Кавказ маьлха мохк, йIовхала мохк хилар. Цу хьакъехьа дукха дийцад, иллешка дукха декадаьд из. Цхьабакъда, укхаза а диъ даькъа екъалу шера кертера ха: бIаьсти, ахка, гуйра, Iа. Тамаш хет вай хана, истола тIа бIаргагучча латташ календарь доллашехьа а, доккхийча гIулакхаш тIа болча бехктокхамерча кулгалхоша шера кертера ханаш йицъеш хилар. Уж ханаш тувлаялийтай Ачхой-Мартана района «Лермонтовский» совхоза кулгалхоша. БIаьстан юххье денз хьалъе йолайир биъ мугIарах 250 бежан латтаргдолаш йола коровник. ШоллагIча отделене сиха лелар болх. Сихха урагIдолхаш латтача пенашта гIад а даха бIарахьежар доахан. Шоайда дувцар цар: «кердача, йIайхача помещене даккха мег вай е Iа. ХIанз-м Iа кхераме дацар вайна. Баркал хилда сел чIоагIа вай йоакхо еча совхоза директора, воашта даь гIулакх дицлургдац вайна а, планал совгIа дукха тоннаш шура лургья вай цунна».

Хала мишта хетац: йIайхача, цIенача помещенешка сел чIоагIа сатийсача доахана даьха дог дайра шелалах хобалуча кхаьчачул тIехьагIа. Кердача помещенешка Iа дIайха даккха лаьрхIа хинна доахан араюккъе дисар, догIа соцаде тхов боацаши мух соцабе пен боацаши гонга гIолла йоагIаш колд йолча моттигашка латтийсад миска хьайбаш. Сов гIайгIа хинна бIаргашка хий увттар царна: — «ма йоккха сагото я-кх вайгара яр, ма даькъаза да-кх укх совхоза доахан. Тхона новкъостал де лаьрхIа, тхога Iа дIайха даккхийта безам болаш вац совхоза директор Широков. Йол а силос а йоацаш дитад тхо зоотехника. Мецеи шийлеи долаш даккха деза тха Iа...»

Белггала, бакъахьа а ниййса а ба доахана лоткъам. Совхоза дирекци ший ханнахьа оарцагIъяьннаяц Iан кIал долхача доаханна лерттIа хьалаш хилийтара. ХIанзчул тIехьагIа де дезаш Iалаьмате дукха балхаш да ферме. Бакъдар аьлча, укх деношка тхов тIа тоаь токкргдолаш-м да, хIаьта а, из де дезарашка хьежача вIалла хIама а дац. ДIайогIанза я йIайрац, е вIалла уж йолаш яле а тамаш йолаш да гIудакх. Чу гIолла мух хьувзаш латт отар, кизгаш тоханза кораш хилар бахьан долаш. Оаха лийхад, дийхад кораштa тоха кизга, яхаш бехказа бувл кулгалхой. Цун пайда бац. Из бахьан долаш йIайхагIа хургьяц доаханна. «Оаш дувцачоа тхо раьза да, — йоах доахана, — кизга лаха-м, белгтала, хала да. Хьайш тIаккха? Дукха яле а кIезига яле а, километра кхоалагIа дакъа дIалоацаш я уж хьаде еза моттиг. Хьайш хьаде гIишлой материалаш ма хилийта совхозе, хIаьта, кхы дикагIдар вIаштIехьа ца даьлча, саьргех дийца хьаде мегаций уж? Цун уйла еш бац шоай балха хьалхара жоп дала дезаш бола совхоза кулгалхой.

Воча хьала тIа да доакъарий гIулакх а. Денгара денга дукхагIа вIашкаувз хьайбаша ченаш. Хахка кийчдой-хьогI уж аьнна хеталу.

2085 тонн силос кийчъе езаш яр ферма, хIаьта бокъонца йолаш яр 1291 тонн мара яц, 210 тонн Iалашъе езаш яр йол, кийчъяьр — 117 тонн. Шелал эттача денз 150—200 килограмм кIезигагIа хул хIара итт дийнахьа совхозо йоаккха шура.

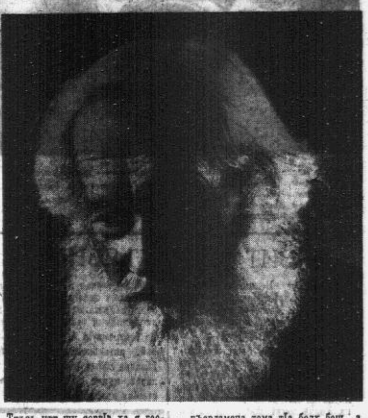
Фермана тIабода никъ тоабаьбац, цхьа бахьан а догIа дийлха моттиг хуле, барда, жом, кхыдола мухьаш дахьаш йоагIа машин дIайохалац, машина дIатекхаеш дежурни трактор лоаттае езаргья массаза а, хIаьта цо шура яккхарга бода мах лох а бергба.

Цу лакхе мел дийцачоа бехке дараш тхо ма дац, цхьаккха а хIамах тешаргдолаш шоаш дале, тхоах тешалаш! Оаха хьайбай дош лу шоана! Тхоай де йиш йолаш мел дола хIама дерг ма да оаха цхьа хIама оаш вIаштIехьдоаккхе: оаш тхона дика, моша доакъар да, йIайха, сийрда помещенеш я, цул тIехьагIа оаха шоана шортта шура теларгья. Иштта йоах деттача доахана.

Уж харцлец.

Иштта кхоачамбоацараш да укхаза хьайбай боахаме совхоза директора а керттерча зоотехника а уйла е еза уж сихагIа дIадахара а доахана дизаш дIайхен Iа даккхийтара а.

М. АЛЬДИЕВ,
тха собкор.

Ткъаь итт шу совгIа ха я геолого - минералогически Iилмай кандидата Леонид Александрович Братцева СССР Iилмай Академе Коми филиале къахьега. ХIанз из Коми филиала энергетикаи хин боахамеи отделенена кулгалдеш а къилбаседехьара хиш — Печореи Вычегдеи Каспе бассейна чу дерзадарца ювзаеннача сакъердамеча тема тIа болх беш а ва. ХIанз къона вац Леонид Александрович, хIаьта а массаза тIах аьннеи хьинар долаши ва. Де а доагIаш сийдеш ва из ший дукха хьинар дIа а луш цо хьалкхебаьча къонача Iилман болхлошта юкъе.

Сурта тIа: Л. А. Братцев.

Г. Мазура сурт.
ТАСС фотохроника.

ТХА ДЕКХАРАШ

Чакхдоалаш латтача 1966-ча юртбоахама шера хьалхагIара итогаш яьчул тIехьагIа хайра, тха района хIара бахкаш болча 100 устагIан тIехьара юкъера лаьрхIача 121,4 Iаьхар хьакъоастабаьлга планах боагIар 105 мара боацача, хIаьта хIаране дозал 26,7 килограмм дар.

Жена доаггIача тайпара гIулакх даро йиш хилийтар хIара устагIан тIера тха даккхара план дикка тIехкхоачашъе. Иштта планах доагIар 6,5 килограмм мара доацача, хIара устагIан тIера 6,9 килограмм тха даьккхад. Из бахьан долаш планах паччахьалкхенга дохка дезачул 13,5 тонн дукхагIа тха дехкад тха совхоно, хIаьта кхыча боахамашка 3548 устагI а бехкаб.

Тха боахама геттара лоархIаме да паччахьалкхенна шера планах дIадала дезача 360 эзар тонн дулха метта 988,3 тонн дулх итт бетта дIадалар, цох 587 эзар сом пайда баьлар планах боагIар 373,1 эзар сом мара боацача.

Иштта дукха пайда бе вIаштIехьдаьннад тха совхоза хьайбаш леладераша хIара центнер тха даккхарга дIабода мах планах боагIача 230 сомагара 229 сомага кхаччалца лохбар бахьан долаш а.

Цу гIулакхаша хьагойт пятилетка хьалхарча шера тха совхоза хьайбаш леладераша къахьегама лакхара толамаш даьхалга.

ХьалхагIара итогаш еш цIераш ца яьхача яргьяц совхоза дикагIа болча жа леладерий. Ше леладеча хIара бIаь устагIан тIехьара 150.4 Iаьхар хьакъоастабаьб Социалистически Къахьегама Турпала Н. Эсмухамбетова. Цун вIаштIехьдаьннад хIара Iахара 28,9 килограмм дулх тIакхетийта, хIаьта хIара устагIан тIера планах доагIар 6,3 килограмм мара доацача 7,38 килограмм тха дакха а. Лакхара къахьегама толамаш даьхад тха совхоза чабана Социалистически Къахьегама Турпала Амитов Iаьлас, — хIара бIаь устагIан тIехьара 146,6 Iаьхар хьалкхебаьб цо планах кхебе безар 106 мара боацача.

Хьалкхедаьча Iаьхарех хIаране дозал 26,8 килограмм дар, хIаьта хIара устагIан тIера даьккхача тхах 7,06 килограмм хилар юкъера лаьрхIача.

Цу шин турпала лоадама тIехьависац чабан И. Карагулов а. Ше леладеча цIунтоех хIаранепа тIера планах доагIар 6 килограмм мара доацача 7,03 килограмм тха даьккхад Карагулова.

ХIара устагIан тIера тха совдаккхар, продуктивность лакха йола кагий жа хьалкхедар, жа дукхагIа дебалар — уж да тха совхоза жа леладераша пятилетка дисача шерашка кхоачашде деза лоархIаме декхараш. Пятилетка тIехххьарча шера хIара устагIан тIера 7,5 килограмм тха даккха аьнна дош деннад тха совхоза жа леладераша.

Тхоашта хьалхашка латта декхараш кхоачашдара боккха теркам тIабахийтаб оаха. Тешаме чIоагIъяьй доакъара база, культура айяра балхаш деш да. РСФСР племенной гIулакха керттора управлени декхарийла я цонашкеи даьгIенашкеи дIатовса тоъаш фуи удобренеши тхона яла.

ДаьгIенаши цонаши тоаяра геттара лоархIаме да дукха ха йоацаш эксплуатаце дIаденна Терско-Кумски канал. Цу канала гобаьккха ухкача даьгIенашкеи цонашкеи хий а дилла тоае йиш хургьяр нагахьа санна цу канала го баьккха ухка лаьтташ ниийсдаь тоадоре.

Иштта лоархIаме да племенной болх дика вIаштIехьбаккхара племенной учет ниййса лелаяр а. Боккха теркам тIабохийт тха совхоза хьайбаш леладераша цу балха. Геттара лоархIаме да жа Iулаш вIашагIтеха леладар.

Же продукци совьяккхара геттара лоархIаме да жа леладерий материальни безам совбаккхар. Чабански бригадашта алапи теларах йолча положенега хьежача, хIара устагIан тIехьара хьакъоастабаьча 25 килограмм хиллал дозал долча Iаьхарах 3,24 сом ахча лу чабанашта, хIаьта 25 килограммал чухнахьа дозал долча Iаьхарах 2,33 сом лу, 20 килограммал чухнахьа дозал долчох 1,74 сом лу.

КПСС ЦК XXIII съездеи сентябрьски Пленумеи хьайбай продукци совьяккхарах йола решенеш вахара юкъе кхахьарца вIаштIехьдаьннад тха совхоза жа леладерий къахьегама лакхара толамаш даха. хIаьта кхы а дакхагIа хургда уж хьатIадоагIача юбилейни шера.

Т. А. АРЬКОВА,
Шелковской района «Шелковский» яхача совхоза керттера зоотехник.

Челябински область. Миассерча Уральски автомобильни завода керттерча конвейер тIара арауххаш я деза мухьаш кхухьа «Урал-375» яха кхо соа йола автомобилаш. Шоай параметрашка диллача доазол дехьарча дикагIа йолча образецел эшашагIа яц уж, хIаьта вай мехка халкъа боахамеи цун доазонал арахьеи геттара дика могаеш а я.

Советски Iаьдала 50 шу дизара баха боаггIача тайпара накъбахар хульа лелаеча социалистически яхьа юкъе а баха, предприяте болхлошеи специалисташеи лаьрхIал ремонт йоацаш машинаша тешаме болх беш йоаккха ха 100 эзар километрага дIакхоачае. Цу гIулакха лаьрхIа цехий эррига технически службашта хьалда мероприятеш отта а яь, толаме кхоачашъеш я.

Пятилетка хьалхарча шера дIаухийтача материалийн къахьегамеи кхом бара, цехашка ритмични болх байтара чотах планал совгIа арахеца лаьрхIад 100 грузовой автомобили «Урал-353» яхача автомашинашта 500 двигатели.

Сурта тIа: дIаяхийта кийчъяь латта уральски грузовой автомобилаш.

Ю. Рахила сурт.
ТАСС фотохроника.

ДОАКЪАР КХЕТАМЦА IАЛАШДЕ ДЕЗА

КПСС ЦК мартовски Пленумо юрта боахама продукташ дукхагIа яха аьнна хьалда программа оттайир юрта боахама хьалхашка.

Хьайбай продукташ дукхагIа йоахилга колхозаши совхозаши доакъарашца Iалашъяра боарамах тийша хинна ца Iеш, дикка доккхача даькъе уж кхетамцеи эффективнои кийчдарах а пайда эцаш леладарах а тийша да.

Хьайбашта дехка доакъараш кийчдара деша чIоаггIа лоархIам бе беза къаьстта а хIанз, доахан чусоцадаь кхоабача хана.

Iилмои практикои хьахьеккад, аьта, Iанарда кIаьд даь, концентраташ, доакъарий дрожжеш, карбамид, витамин теха тоаьь гамех дола гIожа доакъараш хьайбай организма дукха а дикагIа тIаэцаш а дIалаташ а хилар, хIаьта из бахьан долаш тоъал дохлу шура, дулх, фуаш дахарга дIабода мах.

Грозненски районни юрта боахама производственни управлене 1-ча Мая цIерахча колхозе дIаболабаьб доакъараш кийчдеча кухне болх. Цига кийч а деш боахама эррига фермашта дIакхухьийт доакъараш. Цу гIулакхо йиш хилийтар дIаухийташ дола доакъараш шозза дукхагIа кходе.

Ялатий боахам дегIабарца дувзаденна къаьсттача лаьрхIаме да чах ниийса пайда эцар. Ча кхетамца кийчдича, юрта боахамерча хьайбашта, къаьстта а доаханна, геттара дика доакъар хила тарлу цунах.

Практике гучадаьннад, цхьайолча способех ча кийчдича, из дикагIа дуаш, а цхьаькха способах кийчдича — дегIах дикагIа латаш а хилар.

Хьалхарча способах ча кийчдеш хилча, из ата, Iанарца кIаьд де, цIена хий е туха берхIа теха дошаде, концетраташ, кхача доакъарий дрожжеш, барда теха хьаьнде, силоса лаьрхIа хьекхача мошача доакъарца е аьтача корнеплодашца вIашагIъэде деза.

Гамех дола гIожа доакъараш дикагIа дуаргдолаш а дегIах латаргдолаш а хилийтар духьа каг йоаккхача машинаца хьалхагIа ата деза, цул тIехьагIа йоашаянза йола кIир, кальцинированни сода, сода теха туха берхIа тоха беза цунах. Иштта ча кийчдеш хилча, клетчатка йоха а йийя, дегIах латаш йола веществаш дикагIа охьаргйолаш хулийт.

Чана химически обработка еча хана клетчатка йохаярах дика эффект хул из хьалххагIе а ше-шийца дIоадалийтача. Цу гIулакха аьта ча кIоага чу доал, цу чу цхьацца тIоа а бохийташ, чан цхьан центнера лоархIаш 100 литр хи чу 4—5 килограмм сода а тоссаш кийчбаь муж тох. ХIара тIоа чIоаггIа Iотоабу, хIаьта йIовхал хьал ца яхийтар духьа тIагIолла декъа ча хьоарц.

4—5 ди даьннача гIолла 40—45 градусага кхоачаш лакхлу температура, цул тIехьагIа доаханна дехка мегаргдолаш тоалу из.

Аьтачā пайданагIа хул ча меттел, гIадамаш а, ябакхаш а, корнеплодаш а.

Силос йоллача доакъарах паста бе могаду.

Силос йоллаши ца йоллаши дола доакъараш, концентраташ, витаминаш, минеральни доакъараш а деттаташ хьаьнде деза, тIаккха из дегIах латаш а даа дог доагIаш а хул.

Сунженски района «Победа» яхача колхозеи Шелковской района «Коминтерн» яхача колхозеи хьалхагIе а доакъарий кухнешка кийчдаь доакъараш тел хьайбашта массаза а.

Деттача доаханна концентрированни доакъарех муж мелабеш хилча шура эша ца йолийташ лоаттаю.

Духхьал дIаала дезаш да, детта доахан аргIерча баьцаш тIа ца доажадеш цIагIа соцадаьча хана, хIанз санна йIайха ха латташ хилча, доахана гIожа доакъараш, къаьстта гамех дола доакъараш, вIалла безам боацаш дуаш хилар, хIаьта из бахьан долаш доахана геттара чIоагIа кIезигъю шура. (Ча дикагIа дуалуш хул шийла ха эттача деношка).

Шура кIезигъянзар хьалххагIе а обработка яь доакъараш телаш доахан кхаьбача лакхе йийцача колхозашка. ХIаьта доакъарий кухне хIара литрана 200 грамм а йолаш аьта горох теха мела муж деттача доахана рационa юкъебахьаро Наурски района Ленина цIерахча колхозага йиш хилийтар доахана тела шура дикача боараме латтаярал совгIа, шурий дикал тоае а, цунцара хьоанал 4 процентага кхоачаш лакхъе а.

Урус-Мартана района «Красноармейски» совхозе дика вIаштIехьбаьккхаб хьакхарч кхоабача боккхача боахама гIулакх деш йолча доакъарий кухне.

Iапарца кIаьд даь ялатий аьта доакъараш кийчдеча хана концентратех тох эхьа витаминни йоли тайп-тайпара минеральни доакъараши. Гучадаьннад, къаьстта кийчдаьча, аьтача доакъарашца хьайбаш кхаба доладелча деиз хьакхарчий продуктивность дикка лакхъенна хилар. Хурскаш дегI дикагIа дахь, чуоттаяь лоаттаераштa денней бийсаннеи тIакхета дулх дукхагIа хиннад, хьайбай онк дикагIа да.

Грозненски шурий совхозе силосни паста кийчбарахи хьакхарчашта теларахи дикка тоаденнад хьайбаш дорстадара гIулакх.

Чуоттаяь лаьттача онда яьннача хьакхарчашта денней бийсаннеи оттаьча рациона юкъе 6—8 килограмм силосах кийчбаь паста хул. ДIаяьш свекла лелаеча вай боахамашка шерра пайда эцаш ба свеклах баьнна жом.

Жомах аммиачни хий а теха обработка йича хьайбашта дулх дукхагIа тIа а детталу, доакъараш дIа кIезигагIа а долх.

Доакъара геттара дика йола патока Iалаьмате дукха Iайнай Нохч-ГIалгIай шекара заводе. Хьайбашта патока тела йоласча хана цун цхьан килограммах 3—3,5 килограмм хий тоха а из муж аммонизировани яьча доакъарех тоха а дика кегаде а деза.

Доакъараш кийчду 400 совгIа тайп-тайпара установка я республика колхозашкеи совхозашкеи, цхьабакъда, цу агрегатех дукхагIъяраш, халахете а, болх беш яц.

Геттара мелача темпашца лел доакъарий цехаш хьалъелгеи йолаш яраштa реконструкци елгеи. Эшаш йолча 113 доакъарий цехах йолаш яраш 54 мара яц, хIаьта уж а иштта дукхагIъяраш болх ца беш латт.

Эгтара саготагIа дола декхар да доакъарий цехаш болх бе йолалийтар, доакъараш кийчдеш мел йола агрегаташ а иштта болх беш хила еза.

ХIара ферме вIаштIехьдаккха деза гIожа доакъараш оатилга, Iанарца кIаьд делга, царна дрожжевани елга, цафех концетраташ, патока а етташ уж хьаьнделга; доакъарашта обработка яра химически методаш юкъейоалаелга, деттача доаханна тела муж кийчбелга а Iаьсашта цIенача шурийна меттел кхы хIамаш хулийтилга а.

Х. МАХИТАРОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР юрта боахама Министерства отдела начальник.

ТЕХНИКАХ ПАЙДА ЭЦАЦ

Зяьб ахара гIулакх кхерамерча хьала тIа да «Ингушский» совхозе. 12-ча ноябре аханза йиса 3000 совгIа гектар яр. Йоачаш юкъелийлхар. Шоай мукъах 35 лаьтта оахараш а тIехьа 128 трактор йолаш болча совхоза механизатораша укх шера лаьтта аьха доаккхаргхиларах бола тешам байна ба совхоза кулгалхой, районни юрта боахама производственни управлене болхлой.

Укх тIеххьарча ханналца «Ингушский» совхоза кхашка болх беш хилар «Малгобекнефта» НПУ С-100 яха 10 трактор. Шефаша шоай тракторашцIайнгачул тIехьагIа, района а республика а массайолча организацешка удаш оарц даха болабелар совхоза кулгалхой. Запчасташ яц яхаш «Сельхозтехника» объединена летткъар.

Лаьтта оахача темпаш лоха хилара бахьанаш малагIаш да хар духьа «Сельхозтехника» Нохч-ГIалгIай объединене инженераца нов. С. А. Мельничукаца цхьана «Ингушский» совхозе дахар тхо.

Цига тхоаш дIадолхаш Алероев Нураде кулгалдеча № 6 йолча тракторни бригаде дIачуэттар тхо.

Iуйрийна 9 сахьат даьнна ха. Бригаде хаьхочунгареи кхаь механизаторагареи дIанйккхача кхы саг вац, кхы меттел бригадир а е учетчик а. Оахам ду кхоъ а йолаш 11 трактор латт бригадин стане. Кхоккхе а трактор практически болх булургболаш я, ДТ-75 яха трактор тормозной ленташ ниийсдеи гидросистема масляни трубка дIаоттаеи мара ца езаш я, ДТ-54 № 6 йола трактор доагора насоса цхьа плунжерни пара хувца мара езаш яц.

Дукха ха йоацаш № 6 йола трактор лелае дIаеннай е практически балха стаж а йоацаш е трактор лекхбокъо а йоацаш волча трактористага Додов Алиханага. Цудухьа доагора насоса болх ца беш йола секци малагIа я а ховргдац цунна кхыметтел.

Iуйрийна итт сахьат дала ма доаллий вайна, болх дIа хIана болабац оаш?» аьнна, шоашка даьча хаттара механизатораша денна жоп укх тайпара дар: «Наряд яц. Бригадир а вож механизатораш а хьабахкарга хьежаш дагIа тхо. ХIаьта чархаш йолча тракторашта бе болх вIалла бий а хац бригаде».

№ 4 йолча бригаде (бригадир нов. Гандалоев Махьмад) массава а шошоай моттиге ва, лаьтта оаха агрегаташ болх бе кийчъеш ба механизатораш. Эрригаш а бригадо лелаераш, лаьтта оаха 5 а йолаш, 21 трактор я. ЦаI ДТ-54 ремонте латт. Зяба 1262 гектар лаьтта аха дезаш я бригада, аьхар 876 гектар я. Бригадира доккхал ду шийн механизаторех. Цо белгалдоаккх цхьан условни трактора лоархIаш совхозе эггара лакхагIа выработка шийн бригаде хилар — 9 бетта 263 гектар кIаьда оахам, хIаьта эррига совхозе юкъера лаьрхIача 217 гектар мара дац из. Иштта лоха выработка республикерча цхьанна а боахаме яц.

Цхьан трактора лоархIаш йола выработка дуккха а лакхагIа хила йиш йолаш яр, йоах нов. Гандалоева, цхьабакъда, механизатораш цIаккха тоъаш ца хиларах тракторашсайца латта езаш хул дуккхаза а.

Совхоза мастерскешка ремонт еш 8 трактор я, царех 4 лаьтта оахараш а йолаш. ДТ-75 яха трактор тоаяь а яьнна, мастерскера араяла йиш йоацаш латт голаш йола вал ца хилар бахьан долаш. ДТ-54В яха трактор мастерской латт генератор па хилари кабина кизгаш доацаш хилари бахьан долаш. Вож трактораш ремонт еш я.

«Ингушский» совхозо хьаязбайтаб гIуви СМД-14 яхача двигатела кортеи, хIаьта № 4 йолча склада болхлоша хьахийцар вали СМД-7 яхача двигатела кортеи ба.

Цхьаькха масал да: «С» серех йола гильзаш хьахец, хIаьта царна чуйохка хьатела поршнеш «Д» серех я.

Бакъдар аьлча, цо кIезиг-дукха тIехьайоах тракторий ремонт, цудухьа. «Сельхозтехника» республикански объединене (нп. Аванесовеи Орадовскеи) лертIа баккхийта беза запасной оатхалаш хьахецача хана складаша беш бола болх, къаьстта города гаьна долча боахамашта уж хьахецача хана.

Цхьабакъда, «Ингушский» совхоз зяьб ахара тIехьайисара керттера бахьан къахьегам во вIаштIехьбаккхар, совхоза дирекце «Совхозийн юрта боахамерча паччахьалкхен кхыча предприятейй тракторастий-машинистий материальни безам совбаккхарах» йола правительства решенеши соцамаши кхоачашъеш ца хилар да.

ВIаштIехьа лархIа йиш йолаш хIама дий 1965 шера совхозе къахьегаш 200 механизатор хиннаволлашехьа а, ремсредстваш кхоярах премии ийца 3 саг мара ца хилар.

Ялаташи силоса лаьрхIа культураши совхозе чуийца яьнна дукха ха я, цхьабакъда, совнагIа луча маьха хьисапе ялат ийца таханарча дийнахьа 15 механизатор мара вац. Юххьанцара зяьб ахарах (августи сентябри) доагIа ялат хьайийца цхьаккха механизатор вац хIанзалца, царна хац кхыметтел шоашта из мел язадаьд а.

Соцам беча хьисапе ала йиш йолаш да, материальни безам тIабохийташ бац аьнна — къахьегама дисциплина лоха я, механизаторий кадраш балхаш тIа каст-каста хувцалу (цхьан шера цхьаьцца бахьанех совхозера дIаваьннав 57 механизатор).

Балха ди Iуйрийна 10—11 сахьат даьлча мара дIадолалац совхоза трактораш цхьан сменах мара болх бу ала йиш йолаш яц, хIаьта из бахьан долаш цхьаццадолча балхашка къахьегама овсарле лоха я. Механизаторий теоретически практически кийчо кIезига я, тракторашта цхьаккха дича а хиланза дарждоаца технически гIулакх дара условеш кхоачашъеш яц, цудухьа техника сиха тишлу, технически вIаштIехь ца хилар бахьан долаш дукха сеце латт.

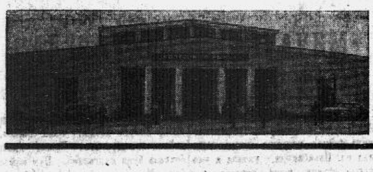
ХIанз зяьб аьха яккхара итт трактор яйтилга шоай шефашкара дехаш я совхоза дирекци.

Шефаша хIара 1000 гектар зяьб массаза оах 1200 сом алапех боал совхоза механизатораш. ХIаьта совхозе-м «Беларусь» яхаш кхы 42 трактор ма йий «Горячеисточненскийн» «Староюртовскийн» совхозашка а санна, зяьб оахача болх бе йиш йолаш.

Совхоза дирекци штурмовщина лелаеи фуннагIа-моллагIа хуле а, сеннагIчунца а балхаш чакхдахеи Iемай ала йиш йолаш да.

Нагахьа санна совхоза кулгалхоша, партийни профсоюзни организацеша механизаторий материальни безам совбаккхара хьакъехьара партеи правительстваи решенеш а соцамаш а ханнахьа кхоачашдоре, механизатор Iай лахчанца, аьлацк Iалашваь хилара йоакхо йоре — къахьегама дисциплина вIаштIехьъяккха, кадраш балхара дукха дIа ца ювлийта, хIаьта долче, арахьара новкъостал ца эшаш массе тайпа юртбоахама балха дикагIа йолча агротехнически ханашка чакхдаха а йиш хургьяр.

Н. КУПЛЕВАЦКИЙ,
Нохч-ГIалгIай АССР юрта боахама Министерства «Гостехнадзора» инспекца начальник.

Велики Луке хьалъяй керда 250 торгови моттиг йола колхозни рынок.

Рынкера торгови оборот из бахьан долаш шозза лакхъеннай.

Сурта тIа: кердача колхозни рынка здани.

М. Блохина сурт.

ТАСС фотохроника.

ЛОРА ХЬЕХАМ

БУАЧА КХАЧАХ ЗЕ ЦА ДАЛИЙТАР ДУХЬА

Харцахьа кийчбаь кхача баарах, хIаьта иштта яа мегаш йоаца е цIена йоаца продукташ ярах а кер-че телха а еш, чIоаггIа цамогар кхета тарлу.

Кхачангара доалаш дола зулам цхьайолча микробашка е бIехача химически веществашка гIолла доал.

Кхачах йоахкача микробех хиннача лазара белгалонаш — дог керчадар, Iеттадар, ченга лазар ахар, корта лазар, цкъаза температура лакхъялар — гучаювлл телха продукт йиаьчул тIехьагIа массехк сахьат даьннача гIолла. Ккийтта лазар къаьстта хала хул, нагахьа санна ботуминус яхача микробо из хьоадьдале. Из микроб дукхагIа нийслу цIеча чкъаьранца (осетрина, белуга, севрюга), консервашца, колбасаца (маршаца). Ботуминус яхача микробо хьоадаьча лазара белгалонаш — йиш халар, бIаргаш чоалдувлар, кагар.

Микробаш кхачан продуктех кхета тарлу сага кулгашка, бIехача пхьегIашка, демага, мозашка, дехкашка, кхыча наькъашка гIолла.

Кхачанна юкъейоахкача микробаша, шоащта аьттув бола хьалаш нийсделча сихха еба а йийбе, дохьаж тосс. Дуача хIамангара доала лазар дукхагIча даькъе атта талхача продуктех доал: дулхах, чкъаьрех, царех кийчъяьча хIамаех, марший цхьадолча тайпаех (кхехкадаь, цIийх баь марш, бIар), студень, шура, и. кх. дI.

Шелало ебийтац микробаш, йIовхало продукташ телха а еш, микробаш ебаю.

Микробаш ебара эггара аьттув болашагIа йола температура 36—37 градус я. Дукха чIоагIагIа - мелагIа йоацаш из тайпа температура хул пишка йистошка гIолла е во йIоахъьча духовка чу. Из теркалде дезаргда даа хIама дIоахдеча а дIаоттадаь лоаттадеча а хана.

Температура лакха хуле, кIежъяккхийтача, екъача йIовхало микробаш йоаю, продукташ талхийтац.

Цхьабакъда, дагакхаба деза, дика кхехкадаь е кхерза даа хIама шелденначул тIехьагIа микробаша цIаькка а бIехде тарлуш хилар.

Химически кхачанцара дохьаж хьоаде тарлу шоай химически лоаттамга диллача яа мегаргйоацаш йолча продукташа (цхьайолча грибаша), мегаргйоацача пхьегIа чу лоаттабеча кхачо. Мегаргбоаца кхача биачул тIехьагIа цунах дохьаж даьлла хилар хоалу кера 15 минутагара 2 сахьатага кхаччалца ха ялалехьа. Цун белгалонаш а микробаша хьоадаьча лазара яраш санна хул, цхьабакъда, дегIацара температура цу хана санна лакхлац.

Из мистал дIакхийтта продукташ дохьаж доаллаш хул. Хина мара лелае могаяц оцинкованни пхьегIаш, цIаста яраш — варени е мерза сиропаш, кхехкаяра. Пайда эцаш йола цIаста пхьегIа лепаргйолаш къоагаяь хила еза.

Кхачанцара дохьаж хьа а даьнна, кер толха па байтара укх тайпара бокъонаш кхоачашъянза яргъяц.

Кхача кийчбе е хIама даа шоаш доладалалехьа кулгаш дила деза. Нагахьа санна кулгах надкъарбIалг боаллаш хуле, даа хIама кийчдеча хана хьамча кулгахйоалларг йолла. Сихха талхаш йола продукташ шийлача лоаттае. Уж тайпа продукташ дукха Iалашъе мегаргьяц. Кхачан продукташ бокъонца талханза йий а хьеже, дикка кхарза. Кийч а баь, ца буаш юхебиса кхача шоллагIча дийнахьа цIаькха а кхехкабе е кхарза. Шурийга кIежъяккхийта. КIежъяьккхача шурех мара ма е простокваша.

БIехлургбоацаш лелабе кхачен продукташи. Маькх а кхы тайпа дIахо кийчъе ца езаш юаш йола продукташ цIенача каьхата юкъе а ехке лелае.

Мозий тIахувшаргдоацаш лорае продукташ, дехкаша цергаш йийтта продукташ кхачанга ма яхийта.

Уж лакхе белгалъяьха чоалхане йоаца цIенон бокъонаш бахача наха шоай сакхетамца, шоаш кхоачашъе еза.

М. УЖАХОВ,
лор.

КХЕТАШ ВОАЦАР—КХЕТАВЕ ВЕЗА

Итт шу хьалха дар из. ХIаьтта кхийна зIамига саг вар Бариев Салман. Хоза, дегI-кеп йолаш, низа чIоагIвенна, кура саг вар из. Вовзача наха а дика ва яхаш вувцар. ФуннагIа а дулургдолаш депал долаш зIамига саг ва из, оалар цунах лоалахочо воккхача сага Хоасбота а. Сога лургйоаца йоI гIалгIай яц аьнна хетар Салмана шийна а.

Цкъа, саг йодача дар е йоагIача дар хац цхьа нах вIашагIкхийттача, Салмана бIарг цхьап йоIа тIаотт. Циггача из хьанай, малай а хайна из йоI фуннагIа хуле а йиганза ца Iе чIоагIо ю цо. Лизайх а ма хоза йоI я из, ма ираз да из чугIоргйолча цIен оалар исташа. ХIаьта кагий нах-м дукха бар из йига гIерташ. Цхьабакъда, Лизайна-м е Салман а е уж а дагабагIацар. Царех цхьаккха белгал ве кхийнадацар цун.

Цкъа ше дагалаьца гIулакх юкъагIдутаргдолаш вац Салман. Из мо хIама цо катехха ду. Цхьа-ши новкъост улув а ваьккха, йийхача шийга хьалой а ца хьожаш Лиза йодаю цо. Ала дезаш-м цхьаькха а да. Салмана дика теркалдаь хиннад Лиза йодайича шийна тIехьа дала кхераме оарц доацилга. Дукха ха йоаккх Лизас ше йигачунца барта ца йоагIаш, из гоама волаш. ХIаьта а кхы де хIама а доацаш дIахо цунца яха раьза а хинна ЗАГСе чIоагIду цо ший маьрел.

Саг йоалаяь дукха ха ялалехьа ший дезал а тIехьа Яндре цIавоагIа Салман. ДIаихар шераш. Дезал тIакхийтар БариевгIар. Ши кIаьнки кхо йиIиги да цар хIанз. ДоккхагIа дола бераш—кIаьнки йиIиги деша дагIа. Салмани Лизаи шоайла а дика, барт болаш бахар хIанзаллца. Юртарча наха а сийдора цар. ДIахо а иштта баха мегар уж лоалахочун Iаьржача циско сайрийна Салмана никъ хоадабаь бецаре. Дукха а ма дапар Яндре Iаьржа цискаш, хIаьта а доацача ираза царех цхьанне Салмана никъ хоадабир-кх. Цу хана денз веррига хувцавелар из. Дуккхача шерашка шийца яьха сесаг а гоамъелар, дошув санна хоза бераш а совдаьлар. ЦIагIа халахетар оттар кхераш Лиза лоалахошка бийсаш яха яьлар, бераш шоай даь бIарга кIал нийсдалар кхераш ада даьлар. Хацар Лизайна ший цIен-да гаргарча нахаца дага а ваьнна саг йоалае уйла йолаш волга. ФуннагIа даь а шийна гоамбенна дезал наькъ тIара а баьха саг йоалае лаьрхIа хиннад Салмана. Цудухьа ва из дезалца а селла дорха. Кхы Лиза ше дIагIоргйоацилга а кIала цхьа саг йоллаше а шоллагIъяр йоалайича шийна мегийтаргдоацилга а ховча Лизайна, «хьехам» лу маро.

— Сельсовете, суде хьай безам болчча яха а яхе согара развод еха, кхы цу марапа йоахалац со, сий доацаш саг ва из, кIордаваьв сона из, соцара дIакъоаставе аьле Iокада. Бакъдар аьлча, Лизайна-м хIанз мара ха а хайнадац ший мар цо яххача бесса бIеха саг волга. Иштта низагIа развод я аьнна, сагага ше фу де воал ца хойтташ, Лизайга каьхата тIа кулг яздайт цо. Из дош, суде дийцадац, хIаьта а Салмана гIулакх кIежйоахаш да.

Ишта «эсала» вац из. Сельсовете а суде-а «шийбараш» ба цун.

Закон-м ше долчча дусаргдар, аз яххар а дий БариевгIара боахам бекъарах йола акт оттае аьнна Яндрерча юртисполкомага указани лу Наьсарен района судисполнителa Бариев Адама. ХIаьта коммунисташа, юртсовета членаша Лотырев ХIароней Галаев Халатеи председателага ца хойташ къайлагIа, катехха чакхдоакхх судисполнителa шоашта тIадилла гIулакх. Цхьабакъда кулг яздайта дийза юртсовета председателa Бакаерва тIаболх уж. Цигга дох гIулакх. Дош хIанз иштта латташ да, цхьабакъда, Салмана саг йийхай, Мальсагов Бийсолт - молла йоI, Рукъет. Хатта тарлу, мишта йода советски кхалсаг сесаг а бераш а долаш волча сагага маьре, аьнна. Рукъета из иштта хила деза аьнна хет. Са фу бала ба со йийхачун пхи бери сесаги дар аьнна, хет цунна. Цун фу дов. Шозза маьре хиннай, хIанз кхозлагIа йода. Цунна мар эш. Рукъета мораль ишта я.

Аз даьр мегад йоах Наьсарен суда исполнителa Бариев Адама а. Из иштта децаре вухьаргварий из советски законаша яхачоа тIера а ваьнна ший вешийна саг йоалае новкъостал де. Яндрера партийни организаци а общественность а юстара латт шоай юртарча «зIамигача» сага гIулакхашта уж вIалла теркал а ца деш. ТIаккха фу новкъа да Салмана сесаг Iехае а, саг йоалае а.

М. ПУГОЕВА,
Наьсарен района женотдела заведующи.

ЮБИЛЕЙНИ САЙРЕ

ЦIи хеза вола гIалгIай писатель Гойгов Iаддал-Хьамид ваьча дийнахь денз 70 шу дизад. Из ди дезде дукха нах гулбеннабар дIадахача шоатта дийнахьа Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен педагогически института актови зале. Укхала баьхкабар студенташ, преподавателаш, писателаш, лоацца — республика интеллигенце викалаш.

Торжественни сайре хьайийлар Нохч-ГIалгIай АССР-а писателий союза правлене председатела нов. Р. Ахматовас. Цул тIехьагIа Гойгов Iаддал-Хьамида вахарах а цун говзача творчествах а доклад йир Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен педагогически института преподавателa, доцента В. Б. Корзуна.

Доклад йистеяьлча Гойгов Iаддал-Хьамид бIаргавайна а из дика вовзаш а болчара къамаьлаш дир. Уж ба писателаш С. Арсанови, Х. Ошаеви педагогически института преподаватель Т. Т. Мальсагова, персональни пенсионер М. Хаппев.

Гойгова яздаь «Лоаман кхалсагаIа» яха дувцар дийшар писатела А. Бокова, хIаьта педагогически института преподавателa Мальсагов Ахьмада йийшар цхьан хана Гойговс шийна дIадийцача халкъа легенда ларда тIа поэта Городецке язъяь стихотворени.

Сайре къамаьл дир писатела сесага Солса Тамарес, поэта Яндиев Джамалдина, кхычар. Сайре дакъа лаьцар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретараша нн. Апряткина, Чахкиева, Бокова, Нохч-ГIалгIай АССР-а министрий совета председатела нов. Гайрбекова.

А. ЦИЦКИЕВА.

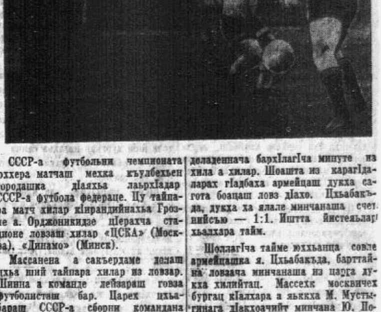
ХРОНИКА

Iилма дегIадоаладари, хьинарера общественно - политически гIулакхи бахьан долаши Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Iилман техникан заслуженни деятель яха сийлен цIи еннай.

Сайко Борис Федотовгча — Къилбаседа-Кавказски мехкдаьтта Iилматохкама института лабораторе кулгалхочоа.

ФУТБОЛ

ХЬАЬШИЙ МАТЧ

СССР-а футбольни чемпионата юххера матчаш мехка къулбехьен городашка дIаяхьа лаьрхIадар СССР-а футбола федераце. Цу тайпара матч хилар кIирандийнахьа Грозне а. Орджоникидзе цIерахча стадионе ловзаш хилар «ЦСКА» (Москва), «Динамо» (Минск).

Массанена а сакъердаме долаш цхьа ший тайпара хилар из ловзар. Шинна а команде лейзараш говза футболисташ бар. Царех цхьабараш СССР-а сборни командана юкъе болхаш а ба.

Москвичашта котало чIоаггIа эшаш яр, хIана аьлча цига эше бронзови медалех бовла безар цар. Цунга хьежжа дIадоладир цар шоай ловзар. Юххьанца дика ловзаш хиларца белгалбаьлар полузащитникаш Поликарпови Шимановичи. ХIанз-хIанз минчаний вороташка бургац чутох-кх аьнна хеташ моттигаш нийсъелар. ХIаьта ловзар дIадоладеннача бархIагIча минуте из хила а хилар. Шоашта из карагIдаларах гIадбаха армейцаш дукха сагота боацаш ловз дIахо. Цхьабакъда, дукха ха ялале минчанаша счет нийсъю — 1:1. Иштта йистеяьлар хьалхара тайм.

ШоллагIча тайме юххьанца совле армейцашка я. Цхьабакъда, барттайна ловзача минчанаша из царга дукха хилийтац. Массехк москвичех бургац кIалхара а яьккха М. Мустыгинага дIакхоачийт минчана Ю. Погальникова, хIаьта Мустыгина из москвичай вороташка чутох. Счет 2:1 хул. Ловзар чакхдаллалца из счет кхы хувца маганзар армейцашта. Иштта мински «Динамо» кот а йолаш йистеяьлар матч.

Сурта тIа: шинна командай викалаш ловзача хана.

А. Гадаборшева тексти.
Н. Кобиашвиле сурти.

КЪОНА ШАХМАТИСТАШ

«Динамо» яхача стадионе болх беш берий шахматни кружок я. Укхаза Iомабала хаддаиза ухаш ба Грознерча тайп-тайпарча школай дешархой. Дукха ха яц дешархой О. Наврузов (№ 2 йола школа), Х. Абушев (№ 14 йола школа), И. Каламбет (№ 1 йола школа), дуккха кхыбараш а укхаза аха болабенна. Цхьабакъда, хIанзле дика хьокхамаш гойтад царна юкъера дуккхагIчар.

Теори дика Iома а яь дукха ха йоацаш хьалхара квалификационни турнир дIайихьар коначa шахматисташа. Цигга йиълагIча разряда норма кхоачашйир дуккхачар, царча юкъе ба Грознерча № 91 йолча школа дешархой И. Вахлюев П. Аветиков, № 2 йолча школа дешархой О. Наврузов, Л. Гиляров, № 1 йолча школа дешархо И. Каламбет, кхыбараш а. ХIаьта № 2 йолча школе йилагIча классе мара дешаш воацача Бовва Сашас 3-ча разряда норма кхоачашйир.

Уж толамаш дешархоша а уж Iомабечара а кIезига къахьегарах хьахинна дац. Секцешка занятеш йолча хана каст-каста лекцеш ешаш беседаш еш хул «Динамо» ДСО дикагIбола цхьоалагIа разрядаш йол А. Дергоусов, В. Гаращенко, кхыбараш. Шоай опыт дIалу цар къоначa Iомалуш боагIача шахматисташта Иштта дукха ха йоацаш А. Дергоусова йийша лекци «Слоца свойстваш» яхаш яр, хIаьта массане а дика пайда йицар «Сицилианская защита» яхаш тема а йолаш Гаращенко йийшача лекцех.

ХIанз тематически турнирага кийчлуш ба кружковцаш, из турнир каста хургйолаш я. Духхьала «Испански» цIерахара парти мара ловзийш хургьяц цу турнире дакъа лоацачара. Царех хIаране тохка а токаш тIакха йоашхаргья ши-ше ловзаяь парти. Цу гIулакхо дикка новкъостал дергда даьнна гIалата шахматисташка шоашка гучадахийтара.

ЖУК-ТРИПОЛИТОВ,
тренер.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Доазол дехьара

БКП СЪЕЗДЕ

СОФИЯ, 19 ноябрь. (ТАСС). Селхан БКП ЦК-ан Центральни ревизионни комиссен отчетни докладаш йийца баьлар Болгарски коммунистически парте IX-ча съезда делегаташ.

Съездо тIайийцача резолюце тIа белгалдоаккх Центральни Комитета доклада тIа баьча маьха, выводашта, декхарашта еррига съезд цхьатарра раьза хилар.

Съездо къоабалбир Китая Компарте кулгалхоштеи дунен халкъашта юкъерча коммунистически боламаи юкъера барт ийгIа хиларца дувзаденна БКП ЦК-ас чакхбоаха никъ, харцахьа лаьрхIар барт эгIабеш дола КПК кулгалхоша леладу гIулакхаш.

БКП ЦК Политбюро члена Живко Живкова хоам бир 1966 — 1970 шерашта юкъерча хана Болгаре халкъа боахам дегIаахара пхешера планах йолча Директивай проект оттаеш комиссе баьча балха хьакъехьа.

Съездо цхьадола хувцамаш юкъедихьар Болгарски коммунистически парте Устава.

СОФИЯ, 19 ноябрь. **ТАСС-а спец. корр. Д. Бочарови Н. Кечешкови** хоам бу:

Тахан чIоаггIа дог айденначен гIоздаьнначен хьалашка болх чакхбаьккхар Болгарски коммунистически парте IX-ча съездо.

Эггара тIехьагIа яьча заседане хьаьхайкайир парте кулгалду органаш харжарах йола результаташ.

Съездо массава раьза а волаш хержар Болгарски коммунистически парте Центральни Комитетеи Центральни ревизионни комиссен керда состав. ЧIоаггIа тIоараш а детташ тIайийцар съездо цул тIехьагIа хиннача БКП Центральни Комитета Пленумо юха а БКП ЦК Хьалхарча секретаралла Тодор Живков хержав аьнна баь хоам.

Пленумо БКП ЦК Политбюро хержай укх составе: Боян Былгаранов, Борис Велчев, Живко Живков, Иван Михайлов, Иван Попов, Пенчо Кубадинский, Станко Тодоров, Тано Цолов, Тодор Живков, Тодор Павлов, Цола Драгойчева.

Политбюро члений кандидатала хержаб: Димитрий Димов, Лучазар Аврамов, Пеко Таков, Ангел Цанев, Костадин Гяуров, Крыстю Тричков, Иван Абаджиев.

БКП ЦК — секретаралла хержаб: Борис Велчев, Боян Былгаранов, Венелин Коцев, Иван Прымов, Станко Тодоров. Секретариата членалла хержаб: Владимир Бонев, Стоян Гюров, Стефан Василев.

Центральни контрольно-ревизионни комиссе председателалла хержав Стоян Караджов.

Дош хаддаш къьга сийрда къамаьл а деш съезд дIакъайлар, съезде дакъа лоацараша безаме тIайийцача БКП ЦК Хьалхарча секретара Тодор Живкова.

Къаьстта чIоагIа уйла тIайохийташ ладийгIар Тодор Живкова даьча къамаьлага. ЧIоаггIа дIаьхдаь тIоараш детт зале, «БКП!», «БКП!», «КПСС!», «КПСС!», «Даим доттагIал!» яхаш цIогIарч дувл.

Мехка массе мийнгера хоамаш ух керда промышленни объекташ болх бе йолаялийтарах, юрташкарча къахьегамхой доккхийча толамех.

СУРТА ТIА: Ямболерча «Сила» яхача завода машинашъераша БКП IX-ча съезда сийна арахийцача юртбоахама машиний парти.

БТА—ТАСС сурт.

ВИЗИТ ЮКЪАХЪЯЬННАЙ

19 ноябре Пекинера Москве юха цIакхаьчай «Правда» обозреватель В. В. Маевский керте волаш йола советско-китайски доттагIала общества делегаци.

Вихьача наькъа программа йизза кхоачашъе торо йоацаш а кхы дIахо цига Iе ца юташ а лаьрхIача ханал хьалха цIаенай делегаци. Китайски оагIоно цхьаккха дича а ца хилча мегаргдоаца хьоашала законаш теркал а ца деш; цхьана гIулакхаш леладара плани дIахиларга хьежжа юха хила безаш йола принципи телха а еш, делегаце боаррамагIа болх бара духьале яьй, антисоветски провокацеш хьоаяра пайда ийцар из цига хиларах, цунна пхьарч увра, моастагIал кхайкадора.

КИТАЙСКИ IАЬДАЛИЙ ХОАМ

ПЕКИН, 19 ноябрь. (ТАСС). КПК ЦК-аси КНР Пачхаьлкхсовети 16 ноябре провинциальнии городскойи партийни комитеташка а административни органашка а, хIаьта иштта эскара керттерча политически управленега а хоам баьб хунвейбинаш машиннаькъа, хий, автомобильни транспортаца мах боацаш дIа-юха кхувлилга 21-ча ноябре денз дитара уж тIахьехаш.

Хоама тIа белгалдоаккх, «культурни революци мехка вузашка, тIема дешара заведенешка, юкъерча школашка юха шера ахкан каникулаш хьатIакхаччалца хургхилар.

Польски Хьалкъа Республика столица — Варшава.

ПАФ—ТАСС сурт.

Дунен халкъашта юкъерча темаех

ЮХА А ЮКЪАРЧА РЫНКАНА ЮКЪЕЯХИЙТАР ДЕХ АНГЛЕ

10-ча ноябре Англе премьер-министра Вильсона общинай палате хьакхайкадир, Англи Юкъерча рынке дIачуяхара хьакъехьа «переговораш яра аьттув бола хьалаш дий-деций» хьажа лаьрхIад правительства, аьнна.

Из хургда Англи хIанз шозлагIа Юкъарча рынке, е официально цунах оаллача тайпара аьлча, Европейски экономически сообществе яха гIортар. 1962—63 шш. консерватораш болча хана эггара хьалха из де гIортар Англе къаманна эхь а хулаш чакхдаьлар: цу хана чуйитанзар из цу готтача экономически группировкана юкъе.

Дукхача хана денз Англи юкъарча рынкана юкъе яхийта гIерташ я мехкара хIанз дола тайпа промышленноста доакъош шоай доалахьа долаш йола английски монополистически капитала влиятельни группировкаш. Цхьабакъда, Англе да из гIулакх чIоагIа аьттув боацаш хила тарлуш дола гIозараш а. Уж да, цкъа-дале, шоай экономически хьашташ дукхагIча даькъе къамий содружествaца дувзаденна дола гIозараш. Англи Юкъерча рынкапа юкъеяхаро имперски преференцей система бухйоаккхаргья, хIаьта цу тIа латташ да, эггара хьалха, цхьан хана Англе колонеш хиннача мехкашцара Англе экономически бувзамаш а. Дунен резервни валюта лоархIаш йолча стерлингий фунта хьалах дола дош оттанза Iе йиш яц. Нагахьа санна Англи Юкъарча рынкана юкъейоде тишлургба Юкъарча рынка цкъадолча мехкий, эггара хьалха Франце, юрта боахамца къувса хала хургдолаш бола английски юрта боахам а, хIаьта цо ший аргIанна продовольственни товарашта маьхаш лакхдарга а, хIаьта долче, английски къахьегамхой вахара боарам лохбарга а кхоачавергва. Духхьал из дар Юкъарча рынкапа Англи юкъеяхара духьалъяьннача Великобритане Компарте ший заявлене тIа белгалдаьккхар а. Протеста заявлени йир фермерий къаман союзо а. Лейбористски партена шийна чухьа а ира къовсам хила мегаш ба цу дешах. 16 — 17-ча ноябре общинай палате пренеш йолча хана парламента массехк члено правительство ЕЭС-а юкъеяха гIертара духьала къамаьл дир.

ЕЭС-а юкъеяхале Англе лертIадаха дезаргда ший хана Англе ше Юкъерча рынкацарча яхьа вIашагIъелла хиннача паргIатача торговле Европейски ассоциаце (ЕАСТ) членаш долча мехкашцара ший гIулакхаш. ХIанз Англена ловра ЕАСТ-а членаш дола мехкаш шийна тIеххьа Юкъерча рынке дIачудахкар. Из дош дувцара укх гаргарча хана ЕАСТ-а къаьстта конференци гулъелга могадир Вильсона. Из конференци чакхъяьнначул тIехьагIа ЕЭС-а юкъебоагIача ялх мехка правительствашта керте латтарех хIаранеца переговораш е безам болаш ва Вильсони Англе кхыча мехкашцарча гIулакхий министр Брауни.

(ТАСС).

Дунен тIа эггара хьалхара социалистически пачхаьлкхе йиллача Ленина цIи йолаш я туниски столицерча улицех цаI.

СУРТА ТIА: Тунисера Ленина улица.

А. Макарова сурт.

ТАСС фотохроника.

ЛадувгIа, хьажа

22 ноябрь, 1966 шу.

РАДИО: 8.25 — Баланчивадзе, фортепьянный концерт; 8.45 — «Къона тIехье» (гIалгIай меттала); 16.00 — Художественни самодеятельноста смотрера; 16.30 — Наькъий бокъонех йола беседа (нохчий меттала); 17.15 — Индустриальни Нохч-ГIалгIайче; 17.30 — «Къонал» (гIалгIай меттала).

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.00 — Берашта дола фильм; 18.20 — Телевизионни кердараш (эрсийи нохчийн меттала); 18.50 — английски метта урок; 19.20 — Шоаш студенташ! Концерт: (нохчий меттала); 20.00 — Шоача, бераш!; 20.10 — «Сига бесса сай» яха киноочерк; 20.25 — «Къахьегама саг» телевизионни журнал; 20.35 Документальни фильм; 21.15 — «Шозза дукхагIа е цхьаккха доацар» яха художественни фильм, 2 сери цхьана.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовиккий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-30-91; бехктокхама секретара — 2-45-48; партийни вахарен, промышленни, юртбоахамен, культуран, письмой отделий — 2-25-72; корректорске 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-30-91 ответственного секретаря — 2-45-48; отдел партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05429. Заказ № 5975.